

Fondator

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 și 15
septembrie

Nr. 33—36

1997

NAȘTEREA MAICII DOMNULUI — SĂRBĂTOAREA AȘTEPTĂRII

„Ceea ce s-a născut ușă către răsărituri
așteaptă intrarea preotului Celui Mare”
(Stihira praznicului)

Mulți dintre cei care plini de râvnă și animați de evlavie curată pentru Maica Domnului, cea care L-a dăruit lumii pe Fiul lui Dumnezeu, dorind să afle cât mai multe detalii despre viața ei, vor rămâne cu siguranță dezamăgiți de faptul că sf. evanghelii vorbesc despre ea cu foarte multă discreție, aproape cu parcimonie, iar epistolele pauline precum și cele sobornicești, nu fac nici o referire despre ea. Sf. Ap. Pavel vorbește o singură dată în epistolele sale despre Fecioara Maria, fără să se refere însă în mod expres la persoana ei: „la plinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege” (Gal. 4, 4). La fel, cartea Faptele Apostolilor nu face decât o singură dată referire directă la persoana Maicii Domnului, arătând că apostolii „într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile și cu Maria, mama lui Iisus, și cu frații Domnului” (FA 1, 14). Câteva mențiuni mai degrabă de o factură simbolică găsim în cartea Apocalipsei, fără să ne ofere însă alte amănunte despre viața ei pământească.

În pofida acestei, să-i spunem sărăcii biografice referitoare la persoana Maicii Sfinte, în cultul Bisericii s-a dezvoltat o impresionantă comoară de slujbe, cântări

și imne dedicate ei, venind parcă să suplinească astfel ceea ce lipsește în cărțile canoniche. Așa cum o atestă documentele istorice, acest cult marial atât de bogat, s-a dezvoltat încă din faza primară a creștinismului.

Cum se explică totuși această reținere din partea autorilor în spiritași, această tăcere în legătură cu persoana și viața Sf. Fecioare, fără îndoială, evanghelicii și ceilalți autori aveau în intenție, și așa era normal, să ne prezinte date și amănunte referitoare la viața și activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, iar dacă detalii referitoare la persoana și viața celorlalți sunt așa de sărace, aceasta nu înseamnă că acestea sunt lipsite de importanță, sau că nu ar merita cinstirea noastră.

Pentru a suplini totuși această lipsă de date biografice referitoare la celelalte personaje biblice, poporul credincios și-a îndreptat atenția și a încercat să-și astâmpere seala de a ști prin consultarea așa-numitelor izvoare apocrife, unde avea să găsească informații mult mai numeroase și mai bogate referitoare la evenimentele din viața Maicii Domnului, asupra cărora scrierile cano-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Să gândim împreună

TĂCEREA

A vorbi despre tăcere și a lăuda tăcerea, e o contradicție în termeni. Ar trebui să tac. Sfinții nevoitori din pustie și, mai târziu, din mănăstiri, deși iubitori de tăcere, au vorbit despre ea pentru ucenici, pe care voiau să-i învețe virtutea și foloasele tăcerii, pentru cei care căutau desăvârșirea. Vorbirea lor era necesară, ca o lecție de pedagogie duhovnicească.

În Pateric, cartea în care sunt adunate cugetări și întâmplări din viața și experiența pustnicilor de odinioară, găsim multe ziceri despre tăcere, care pot fi folosite mai ales monahilor, dar nu sunt fără folos nici pentru mireni. Și mireni pot alege multe învățături care să li se potrivească.

Tăcerea vrea să fie, potrivit înțelesurilor marilor oameni duhovnicești, frână împotriva risipirii gândurilor prin cuvinte. În afară de aceasta, cuvintele cer cuvinte, ceea ce de multe ori înseamnă pierdere de timp și de așezare sufletească, alunecarea spre desertăciuni fiind foarte mare. De fapt, preferința pentru tăcere e tocmai expresia dorinței de a nu cădea în desertăciuni. Pentru nevoitorul spre cele duhovnicești e mai de preț rămânerea în sine și concentrarea gândului numai spre ceea ce e de folos sufletului. Iar de folos sufletului e numai ceea ce duce la mântuire.

Cei retrași din lume — în pustie sau în mănăstiri — renunță la toate, la bunuri, la propria voință, așezându-se sub ascultare, și la orice alte relații cu lumea. Cei care dau asemenea povețe, au desigur în vedere realizarea unui climat de interiorizare, și alergarea spre o singură țință: Dumnezeu.

Este de la sine înțeles că tot de la acest fel de oameni vin apoi și cuvinte: cuvinte de învățătură din propria experiență și din înti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMADEALA
Mitropolitul Transilvaniei

EPISCOPATUL ORTODOX ROMÂN DIN TRANSILVANIA

către

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAȚI,

Episcopatul, preoșimea și credincioșii ortodocși din Transilvania urmăresc cu legitimă îngrijorare ofensiva antiortodoxă și antiirenică pe care Biserica Catolică de Rit Oriental (Greco-Catolică) a întreprins-o și o întreține în sânul Parlamentului României.

Uluitoarea ușurătate cu care o seamă de membri ai Senatului, complet neinformați sau de-a dreptul dezinformați, au votat în favoarea proiectului de lege Boilă-Turianu nu reprezintă altceva decât o demonstrație a abilității greco-catolice de a-i da Ortodoxiei românești o lovitură prin surprindere, după o lungă perioadă de mimare a dialogului și a victimei năpăstuite; dovadă, recenta contradicție dintre cele două declarații ale Întâistătorului unit de la Blaj.

Nu mai puțin uluitoare e constatarea că așa-zisa lege Boilă-Turianu, respinsă în iunie de către Comisia Juridică a Camerei Deputaților, își face apariția cu un aviz fulgurator al Comisiei pentru Drepturile Omului și este înscrisă pe ordinea de zi a primelor două ședințe din de-abia-inceputa sesiune, pentru zilele de 2 și 4 septembrie, laolaltă cu cele mai importante și mai urgente probleme care-și așteptau rândul. Procedura de a se amana discutarea în plen a proiectului, cu o săptămână sau două, a fost imediat urmată de scoaterea în stradă a unui grup de greco-catolici din Oradea, spre a se crea impresia că există și o presiune din partea maselor nerăbdătoare...

Abilitatea proiectului Boilă-Turianu constă mai ales în aceea că prezintă pretenții minime, menite să convingă pe oricine, și repede, că e nedrept, necreștinesc și inuman ca o biserică să stea ferecată în timp ce greco-catolicii nu au unde să se roage. Or, o asemenea problemă, care vizează un număr foarte restrâns de locașuri, putea fi rezolvată prin dialog și negocieri, dacă greco-catolicii le-ar fi vrut cu adevărat. Numai că, în realitate, proiectul nu-și propune să obțină decât principiul că Parlamentul este îndrituit să hotărască prin lege un partaj patrimonial între două confesiuni religioase. Că este așa o dovedește faptul că proiectul Boilă este urmat, la numai un pas, de proiectul Moisin, deja înregistrat la Biroul Permanent al Senatului, prin care se pretinde nici mai mult nici mai puțin decât *restitutio in integrum*, un radicalism la care greco-catolicii, în fața de repliere tactică, pareau a fi renunțat. Ca și cum aceasta nu ar fi de ajuns, imediat în urma lui se proiectează mai-vechiul proiect Mureșan-Dunca, tot atât de radical, menit să consolideze imaginea unei avalanșe ce nu mai poate fi oprită.

Ați observat, desigur, că expunerile de motive ale acestor proiecte invocă o serie întreagă de argumente juridice, ceea ce e normal într-o problemă de natură juridică. Nu ne propunem să prezentăm contra-argumente, căci nu pentru aceasta vă adresăm demersul de față. Dorim însă să vă atragem atenția că pe lângă starea de drept există și o stare de fapt, aceea a factorului uman, care în nici un caz nu poate fi ignorată. Care este aceasta?

La 1 decembrie 1948 Biserica Greco-Catolică din România, potrivit propriilor ei surse, număra 2 milioane de credincioși.

La recensământul din ianuarie 1992 ea număra, tot în cifră rotundă 220.000, adică acei credincioși care i-au rămas fideli de-a lungul deceniilor comuniste sau care, după 1989, au revenit în sânul ei.

Acestate sunt date statistice obiective, care nu pot fi contrazise. Din ele rezultă că imensa majoritate a foștilor greco-catolici, sau a descendenților lor, în proporție de 90%, sunt astăzi ortodocși, rămași în propriile lor biserici. E necesar să amintim că în 1948 locașurile de cult și bunurile parohiale greco-catolice nu au fost „preluate” de către stat și apoi „predate” Bisericii Ortodoxe Române, ci au rămas pe mai departe în proprietatea și folosința celorlași comunități; în această privință art. 2 al Decretului nr. 358 din 1 decembrie 1948, ocultat sistematic de „argumentele” greco-catolice, e cât se poate de clar. Foștii credincioși greco-catolici s-au declarat și rămân astăzi ortodocși nu pentru că ar avea ceva cu Biserica Greco-Catolică, ci pentru că, pur și simplu, mulțumiți fiind cu liniștea, preoșii și rânduielile lor, nu sunt dispuși și nu mai vor să-și schimbe credința. Dincolo de orice explicații cauzale sau circumstanțiale, aceasta este o stare de fapt.

În Transilvania (și considerând numai raportul dintre ortodocși și greco-catolici, lăsând la o parte celelalte confesiuni), ortodocșii sunt în număr de 3.662.308, adică 95,14%, în timp ce ponderea uniților este de 186.823, adică 4,85%. Facem această consemnare fără nici un orgoliu și fără să vrem să umilim pe cineva. Aceasta este moștenirea pe care actualii ierarhi ortodocși din Ardeal au preluat-o de la înaintașii lor.

Cu toate acestea:

În cele mai numeroase localități rurale, altădată majoritar sau integral greco-catolice, astăzi nu mai există nici cel puțin o singură familie unită, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituție, își revendică locașurile de cult! În alte multe localități numărul ortodocșilor este de 90—95%, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituție, pretinde prin lege locașul de cult pe seama procentului greco-catolic de 5—10%!

Proiectele legislative ce vă stau înaintea în această problemă evită sistematic să facă vreun mențiune asupra credincioșilor, ca stare de fapt, limitându-se la revendicarea locașului de cult (cărui i se adaugă casa parohială, cimitirul, grădina, terenul agricol sau sesia), ca stare de drept. Această tactică însă e de natură să deconspire adevărata lor țință: nu locașul de cult, ci credin-

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului
Protopopiatul Ortodox Român Cluj
Parohia Ortodoxă Română Săliștea Nouă

Subsemnatul Răduț-Taciu Ilie, preot paroh al parohiei ortodoxe Săliștea Nouă, protopopiatul ortodox Cluj, cu fiască supunere vă aduc la cunoștință situația relațiilor dintre creștinii ortodocși și cei greco-catolici din localitatea mai sus menționată.

În data de 24 august 1997, în localitatea Săliștea Nouă a avut loc sfințirea noului locaș de cult aparținând parohiei greco-catolice. De comun acord, după două săptămâni, în data de 7 septembrie 1997, am început discuții

Înalt Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop,

preliminare vizând retrocedarea vechiului locaș de cult (adus din satul Buzaș, comuna Rus, raionul Dej, monument istoric), refăcut în anii 1969—1970, prin osărdia preoților Cărpineanu Ioan și Herdea Traian, parohi ai parohiei ortodoxe Corușu (a cărei filie era în vremea respectivă Săliștea Nouă) și ocupată abuziv de către creștinii greco-catolici, imediat după evenimentele din decembrie 1989.

cioșii din el; sau, mai precis, locașul de cult împreună cu credincioșii din el, știut fiind că un locaș de cult e altceva decât o șură sau o magazie și că el nu poate fi gândit decât laolaltă cu închinătorii.

Lasam la o parte mentalitatea medievală a inițiatorilor din vremea când nu pământul era al țaranilor, ci țaranii erau ai pământului și când, prin urmare, un latifundiar cumpăra sau vindea o moșie cu satele de pe ea. Dorim numai să vă reținem atenția asupra câtorva întrebări:

1. Credeți că aplicarea unei astfel de legi poate avea loc fără emoții, tensiuni, proteste sau împotriri în momentul în care, de pildă, 500 de familii ortodoxe dintr-un sat vor fi somate să-și predea biserica (împreună cu celelalte bunuri) unui preot greco-catolic în spatele căruia nu se află mai mult de 8—10 familii de abia desprinse din comunitatea otodoxă?

2. Credeți că acei greco-catolici care în anul 1948 au devenit ortodocși prin constrângere politică trebuie să revină la unitatism prin constrângere economică?

3. Credeți că greco-catolicii care în 1948 au devenit ortodocși de bunăvoie nu au dreptul să-și mențină și să-și practice credința lor actuală?

4. Credeți cumva în ecumenismul și generozitatea greco-catolică, așa cum sunt ele afișate de senatorul Matei Boilă? Dacă da, vă rugăm să citiți documentul alăturat, de dată foarte recentă: Greco-catolicii din Săliștea-Nouă, județul Cluj, ocupă cu forța vechea biserică de lemn a ortodocșilor și, refuzând slujirea alternativă, îi obligă să se roage într-o capelă improvizată; aceștia, totuși, îi ajută să-și construiască propria lor biserică, de zid, dar beneficiarii le refuză retrocedarea vechiului lor locaș de închinare... Cazul nu e deloc singular.

5. Credeți că, din punct de vedere politic, e recomandabil și folositor ca o majoritate parlamentară să emită legi împotriva majorității electorale?

6. Credeți că Parlamentul are îndrituirea constituțională de a arbitra, prin legi, un diferend religios interconfesional?

7. Credeți că românii din Transilvania nu au dreptul la liniște?

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAȚI,

E normal ca, la rândul Domniilor Voastre, să ne întrebați:

Credeți că greco-catolicii, așa puțini cum sunt, nu au și ei dreptul de a se ruga într-un locaș de închinare, să-și aibă și ei casă parohială, cimitir și teren agricol?

Răspundem fără ezitare: Desigur!, nu incape nici o îndoială! Dacă am crede altfel, nu ne-am fi pronunțat, încă din 1990; pentru un dialog real, sincer, deschis și constructiv cu frații greco-catolici, în beneficiul ambelor părți. Chiar și astăzi, în ciuda ultimelor declarații prin presă ale Întâistătorului greco-catolic din Blaj, noi continuăm să credem că dialogul este și rămâne singura cale pentru soluționarea litigiilor patrimoniale dintre cele două Biserici românești.

Vom fi gata să ne cerem iertare și, la rândul nostru să iertăm; vom fi gata să facem tot ce e posibil pentru ca, acolo unde greco-catolicii nu-și vor putea recupera cel puțin un locaș din două sau mai multe, acolo unde sunt în număr semnificativ și nu au un locaș propriu și adecvat, ei să-și poată construi propria lor biserică, după propriile lor planuri și cerințe; în acest sens, vom fi gata să intervenim și noi pe lângă Guvern să alocie sumele făgăduite prin articolul 4 al Decretului-Lege nr. 126/1990, la care se vor adăuga sumele pe care Biserica Ortodoxă Română, fără sentimentul leafin al triumfalismului și fără păcatul de a umili pe cineva, le va oferi cu titlu de sprijin frătesc. Nu vom refuza să discutăm și problema, ceva mai spinoasă, a fostelor catedrale greco-catolice.

Suntem convinși că, dacă din ambele părți va exista suficientă deschidere și bunăvoință, între cele două Biserici se poate instaura nu numai un climat de pace, ci și unul de cooperare în problemele de interes comun.

De aceea, Domnilor Parlamentari, asigurându-vă de buna noastră credință și de întreaga noastră iubire pentru acest popor român, vă rugăm cu toată cuviința să dați dovadă de reținere, cum-părire și înțelepciune în abordarea unor asemenea probleme confesionale, oferindu-le imprimăciunilor șansa de a și le rezolva ei între ei, în spiritul irenic al Evangheliei lui Hristos.

Vă dorim de la Dumnezeu tot binele și deplin succes în tot ceea ce faceți bun pentru liniștea și propășirea țării.

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului și Mitropolit al Transilvaniei

† BARTOLOMEU

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului

† ANDREI

Episcopul Alba Iuliei

† JUSTINIAN

Episcop al Maramureșului și Sătmăruului

† IOAN

Episcop al Oradiei

† IOAN

Episcop al Covasnei și Harghitei

† JUSTIN

Arhiepreu Vicar al Maramureșului și Sătmăruului

lici au spus că biserica aparține „satului” (înțelegând prin aceasta cultul greco-catolic) și că dânsii înăpoiată biserica cu condiția mutării sfântului locaș; pe amplasamentul acestuia urmează apoi să se ridice o casă parohială pentru preotul paroh greco-catolic, care dorește să săvârșească

(Continuare în pag. a 2-a)

Cluj-Napoca,
10 septembrie 1997

Preot paroh
RĂDUȚ-TACIU ILIE

Sfârșitul vieții lui Mihai Viteazul

Înainte de tragicul sfârșit al vieții lui Mihai Viteazul s-a petrecut un eveniment oarecum asemănător. Și acest eveniment premergător s-a ivit în urma bătăliei de la Șelimbăr de lângă Sibiu, ce a avut loc în 18/28 octombrie 1599 între oștile lui Mihai Viteazul și ale cardinalului Andrei Bathory. După cum se știe acesta a pierdut bătălia și a căutat să-și salveze viața fugind spre Moldova, dar el a fost prins și omorât de un secu. Acesta din urmă i-a adus lui Mihai Viteazul într-o traistă, capul nenorocitului principe, cu speranța unei bune recompense. Domnul, părându-i foarte rău de cele întâmplate, așează pe masă capul lui Andrei Bathory și-l privește mult timp confundat în gânduri triste. Doamna Stanca, soția voievodului care era de față la această jalnică privește, i se umplură ochii de lacrimi. Întrebată de Mihai de ce plânge, ea răspunde cu adânc suspine, și cu o profeție îi spune: „Ceea ce i s-a întâmplat lui, și se poate întâmpla și ție și acestuia” arătând cu mâna pe fiul lor Nicolae Pătrașcu.

Mișcat de aceste cuvinte și gândindu-se la nestatornicia soartei omenirii, Mihai își întoarse fața, ca să-și ascundă lacrimile care-l podidira din abundență și zise: „O, săracul popo! săracul popo!” După aceea în grabă ticluise să fie căutat și adus trupul răposatului. I s-a pus capul la trup, a fost îmbrăcat în haine arhieriești și așezat într-un coșciug de argint. După aceea cardinalul a fost îngropat cu mare pompă regească.

Ucișorul lui Andrei Bathory, fiind cuprins de remușcări, s-a sinucis, luându-și răsplata după faptă, precum spune Sfânta Scriptură: „Căci cu ce măsură vei măsura, și se va măsura”.

După un an și zece luni de la acest trist eveniment a avut loc curmarea vieții lui Mihai Viteazul.

În urma luptei de la Guruslău (13 august 1601) între Mihai Viteazul și generalul Gheorghe Basta s-a ivit un conflict generat de împărțirea artileriei și steagurilor capturate. De fapt, între cei doi conducători de arme existau neînțelegeri mai vechi.

În ziua de joi, 16 august 1601 s-a organizat pe Câmpia Turzii tabăra lui Mihai Viteazul. Tot aici, la o mică distanță de acesta își avea și Gheorghe Basta tabăra sa.

După ce s-a instalat, Mihai și-a trimis trupa de haiduci (lefegii) cu căpitanul Gheorghe Raț și mazilii (boierii fără dregătorii) împreună cu Vasile Mărza (viitorul mare spătar al lui Radu Șerban) la Alba Iulia.

Gheorghe Raț avea misiunea să pregătească reședința princiării pentru Mihai Viteazul aici. Și după aceea urma să meargă tot cu haiducii săi la Făgăraș ca să elibereze familia voievodului din prizonierat.

Sâmbătă, 18 august 1601 cu ajutorul interpretului Giovanni Ragușe, s-a purtat un dialog între Gheorghe Basta și Mihai Viteazul.

Acesta din urmă și-a anunțat intenția de a pleca a doua zi (19 august 1601) la Făgăraș trecând însă prin Alba Iulia. Cu acest prilej i-a cerut lui Gh. Basta 300 ostași valoni să-l însoțească, deoarece oastea lui era împărțiată prin țară, iar cea care-i mai rămăsese, o trimisese înainte cu două zile spre Făgăraș.

Gheorghe Basta aflând intenția lui Mihai, s-a temut că voievodul trecând prin Alba Iulia s-ar putea să fie proclamat principe sau guvernator al Transilvaniei. Atunci a încolțit în mintea lui ideea de a-l prinde și a-l ucide pe Mihai. În acest scop Gheorghe Basta a convocat în seara zilei de sâmbătă, 18 august 1601, Consiliul ofițerilor format din comandanții valonilor: locotenent col. Silfer Stein, cap. Jacques Beauri, Verlin de Linge, Mortagne Rosini, germanul Scharfenek s.a. Atunci a hotărât arestarea lui Mihai în numele Maiestății sale și trimiterea lui la Satu Mare, iar în caz de împotrivire,uciderea lui. Totul a fost pregătit de Basta în cele mai mici amănunte prevăzând chiar mai multe variante, aplicabile de la caz la caz.

Duminică, 19 august 1601, în zori de zi s-a dat semnalul de plecare a circa 300 de ostași valoni și germani prin ridicarea steagului mic al lui Basta; deplasarea lor s-a făcut în tăină, fără zgomot.

Călăreții români și sărbi ai lui Mihai, puțini care-i mai rămăseră, văzând oștenii lui Basta care se apropiară de cortul voievodului, au crezut că vin să escorteze pe voievod spre Alba Iulia și Făgăraș și de aceea ei s-au retras îngânduindu-le intrarea.

Mihai însă aflase totuși ceva din cele ce se urzea, deoarece i-a spus în cursul nopții de sâmbătă spre duminică lui Ludovic Rakoczi, comandantul haiducilor săi „că regretă trimiterea lor spre Făgăraș”. Mihai avea o presimțire și o neliniște care nu-l lăsa să se odihnească.

În zorii zilei de 19 august 1601, în vreme ce valonii și germanii se apropiară „i s-a adus lui Mihai un cal și l-a așezat în fața cortului ca îndată ce se va întâmpla ceva să poată încăleca”.

Tot în dimineața zilei de 19 august 1601, la ora 7,00, ostașii lui Basta au sosit. Cortul lui Mihai a fost inconjurat pe partea stângă de arcebușierii valoni pedestri iar pe dreapta de reiterii (călareții) germani din regimentul lui Pezzen.

Scharfenek și Beauri au pătruns de-a dreptul în cort. Valonii și germanii după ce-au inconjurat cortul, au făcut cu cuțitele mai multe găuri mari și au intrat prin mai multe părți deodată.

Mihai se afla în interiorul cortului, în picioare și vorbea cu comandantul călărimii sale Ludovic Rakoczi. Când Beauri și însoțitorii săi au pătruns în cort, Mihai i-a întâmpinat cu cuvinte de bunvenit. Dar valonul Beauri, fără altă introducere, a pus mâna pe Mihai, zicând „Ești prins!”. Domnul a înțeles semnificația gestului său că zvonurile erau reale și i-a răspuns doar „Ba!” a întins mâna stângă, căci era stângaci, spre sabia atârnată de stâlpul cortului.

În acel moment un foc de arcebușă i-a zdrobit-o, iar Beauri i-a înfipt halebarda în piept, ucigându-l. Un pedestraș german a „completat” acțiunea începută, tăind-i capul. „Și căzu trupul lui cel frumos ca un capaciu” ne relatează visterul Stavrinov.

În cort și în jurul lui, unde se aflau vreo 17 slujitori ai domnului „care au voit să-și apere stăpânul” s-a încins o luptă aprigă. Au fost uciși aproape 30 de oameni de-al lui Mihai. Calul voievodului a fost împușcat, iar trupul lui Mihai a fost scos din cort și sprijinit de el; a stat așa întreaga zi, în bătaia soarelui.

Singurul care a rămas în viață și a reușit să scape a fost Ludovic Rakoczi, care s-a dovedit atunci că a fost un mare trădător.

Toți consilierii lui Mihai care se aflau acolo, au fost făcuți prizonieri și îndată omorâți în afară de următorii: banul Mihalcea, principalul sfetnic al lui Mihai în probleme ardeleni, care își căutase scăpare într-o moară din sus de Turda; dar după puțin timp a fost prins de valoni, torturat și sugrumat în septembrie 1601 la Alba Iulia; Aga Leca Racot și comsul Leca, albanezi de origine ca și Basta, au trecut de partea acestuia.

De la cronicarul St. Szamosközy aflăm următoarele: „...trupul lui Mihai a zăcut trei zile gol, la marginea drumului. Capul cu barbă cu tot l-au pus pe hoitul unui cal (...). În cele din urmă trupul l-a pus niște sărbi într-o groapă mică”. Și Palamede ne confirmă că „timp de 3 zile și 3 nopți capul domnului a rămas așezat pe un cal al său, ucis în învălmășeală, în care timp trupul a rămas neîngropat...”. „Mulți se strângeau acolo, priveau cu jale și clătănându-și capul criticau aspru pe Basta. Iar după 3 zile și 3 nopți tot niște ostași din vechii slujitori ai lui Mihai, i-au îngropat trupul noaptea pe ascuns și mulți l-au plăns cu prisosiță”.

Capul a fost dus în tăină, de un oarecare căpitan, de un iuzbaș în Mănăstirea din Deal și a fost înmormântat acolo”.

Dar cine a fost acel căpitan? Numele lui îl aflăm în letopisețul cantacuzinesc; nu era altul decât Turturea postelnic. El a fost unul din cei mai apropiați oameni ai domnului și care l-a însoțit în toamna anului 1600 în „Țara Nemțescă”. Turturea a fost nepotul banilor Drăgan și Petru din Glina și avea moșii la Ciurmernic, Bănești și Glina. Acesta făcuse, în urmă cu câțiva ani un jurământ cu Mihai Vodă, „cum să se caute unul pe altul, până la moartea lor (...). Drept aceea dacă văzu Turturea postelnicul că tăiară pe Mihai Vodă, mult s-au nevoit pentru jurământul ca să aducă oasele lui și n-au putut ci au luat numai capul de l-au dus în Țara Românească și l-au îngropat la mănăstirea Din Deal de la Târgoviște...”.

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. Gh. MĂMULARU
Călimănești

„E mai bună dimpreună viața cea frățească...”

În Transilvania se duce acum o dureroasă luptă între românii ortodocși și greco-catolici, pe tema restituirii bunurilor enoriașilor greco-catolici, trecute la Biserica ortodoxă în octombrie 1948.

În acest context, unii prelați greco-catolici și câțiva mireni nu prea înțeleg și se laudă că ei au luptat „în catacombe în timpul comunismului de la noi, iar episcopatul ortodox a colaborat cu comuniștii, pe câtă vreme episcopatul greco-catolic n-a colaborat. Și bat moneda calpă pe această temă.”

Să examinăm situația și să vedem dacă episcopatul greco-catolic a făcut bine luptând „în catacombe” și nu „pe sol”?

Situația Bisericii devenise grea la noi după război, cu atât mai mult, cu cât în conducerea partidului comunist rolul principal l-au avut străinii, nu românii. Tot Ardealul a fost dat pe mâna lui Emeric Sipos, de la Oradea, șovinist și exaltat. Dezvoltarea lucrurilor era previzibilă.

Când în 1947, în Polonia, 7 milioane și jumătate de cetățeni polonezi greco-catolici, au fost trecuți la Biserica ortodoxă, era clar că oriunde sunt credincioși greco-catolici, în spațiul de influență rusă, aceștia vor fi trecuți la Biserica ortodoxă. Când rușii vor socoti că e momentul.

Situația Bisericii greco-catolice de la noi devenea grea, critică.

Însă conducătorii ei au avut timpul să mediteze din vreme la momentul cel greu, când urma să se pună problema: a fi, ori a nu fi?

Aveau două ipoteze: Să rămână activi, trecând la Biserica ortodoxă; sau să fie desființați, dacă nu trec.

Din nefericire pentru ei și pentru noi, ei la momentul respectiv au ales alegerea. În loc să aleagă trecerea cu speranța că precum acum la un moment greu, au trecut la Biserica ortodoxă, spre a exista — tot așa, când va veni un moment favorabil reînțoarării — se vor întoarce în liniște și fără zăduiri la Biserica greco-catolică.

N-au intuit bine momentul politic, precum nici n-au înțeles bine rostul lor în împrejurările date. Poate e-au socotit că se va prăbuși repede comunismul și conducătorii greco-catolici vor apare ca niște eroi catolici.

Neacceptând trecerea la Biserica ortodoxă — o altă modalitate de a sluji lui Dumnezeu decât cea greco-catolică, ei au părăsit câmpul de luptă; s-au retras pe front. Și-au dat demisia. Și cu o mândrie tristă au capitulat. Singuri și-au ales această poziție de „plecați din tranșee”.

Dar principalul la acea vreme nu era să-L mărturisească pe Dumnezeu în forma greco-catolică, ci să-L mărturisească. Să fie în luptă. Voind să salveze amănuntul, forma, au sacrificat esențialul: lupta activă pe teren. N-au mai avut puțină să-L mărturisească oficial — înșelați de viclenia comunistă, și-au dat demisia, și masa credincioșilor trecând silțită la Biserica ortodoxă, puțini au rămas să lupte „în catacombe”.

Conducerea Bisericii greco-catolice a motivat refuzul ei de trecere la Biserica ortodoxă cu faptul că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice. Au ignorat că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice. Au ignorat că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice. Au ignorat că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice.

În scrisoarea I către Corinteni, sfântul Pavel a lămurit că esențialul e să-L mărturisești pe Hristos, forma întinsând mai puțin. Însă episcopatul român greco-catolic a preferat aderarea la catolicism peste orice ale considerării asupra momentului.

Dar episcopatul greco-catolic nu putea evita hotărârea greșită ce a luat-o în 1948? Împotrivirea totală? — Putea! Pentru asta trebuia să fie mai puțin fanatic. Trebuia să privească istoria. Momentul prin care au trecut a mai fost în istorie. Nu a fost ceva nou.

Marele dascăl al Bisericii catolice, fericitul Augustin, geniu sublim, a trăit momentul și a dat rezolvarea lui la timpul său.

Doauă triburi barbare germane, Vandalii și Alanii au pătruns în Spania și treceau în Africa. Lumea creștină africană era îngrozită.

Episcopii și clerul se întrebau: Ce să facem? Cum procedăm?

Mântuitorul ne permite, ca, dacă suntem prizonieri într-un oraș, să fugim în altul.

Ce răspunde marele Augustin, care a murit la anul 430 d.H., tocmai când intrau barbarii în orașul său Tagasta?

„Vom arăta poporului creștin situația așa cum este, fără a exagera primejdia și fără a da asigurări să rămână pe loc. Vom lăsa poporul să hotărască. Și dacă poporul va vrea să plece, vom pleca cu el; și dacă se va hotărâ să rămână — să rămânem cu el, înfruntându-l cu el soarta. Dacă sunt mai mulți clerici, unii pot să fugă, dacă ceilalți singuri pot satisface nevoile spirituale ale poporului.”

Atunci poporul are cele mai mari trebuințe — spovedanii, înmormântări, încurajarea fecioarelor violate, etc., etc. Deci Clerul va trebui să fie mereu lângă popor, și să satisfacă toate cele de trebuință.”

Aceiași indemnul l-a făcut și marele bărbat politic Simion Barnut în 1848: „Rămâneți lângă popor, că nu creștii”, spunea el intelectualilor ardeleni.

Dar episcopatul greco-catolic nu era în fața unei alegeri grele. El nu era avertizat să fugă în necunoscut, nici la niște barbari, ci la niște frați români.

Că episcopatul a părăsit poporul, retrăgându-se într-un refuz total, se știe. Că poporul nu-l putea urma pe calea pe care a ales-o, vede și înțelege oricine.

Deci faptul că episcopatul greco-catolic s-a situat pe o poziție greșită, părăsind poporul, neînădănd cont de responsabilitățile lui — e cu totul clar.

Că apoi s-a menținut cu demnitate și hotărâre pe linia pe care au ales-o — a fost frumos și onorabil.

Dacă acum însă din această greșală de orientare, care a produs atâtea necazuri, perurburi și suferințe inutile își face un merit și o laudă — e o altă greșală.

Când Biserica greco-catolică era în oprărire, eu plângeam de durerea ei și unde puteam o apărăm. Acum când membrii ei atacă, cu mare îndrăzneală, Biserica ortodoxă, ca preotul Matei Boilă — sunt aici să-i înfrunt și să le arăt greșelile. Dacă cineva i-ar ataca pe nedrept, aș sări să le arăt calitățile.

Dacă membrii episcopatului greco-catolic ar fi trecut la ortodocși, și dacă li s-ar fi cerut colaborarea cu comuniștii, ei ar fi putut refuza, dovedind tăria caracterului lor. Dar atunci ar fi murit în temnițe ca niște luptători creștini, nu ca niște „retrași” de pe câmpul de luptă.

Dar cel mai activ dintre ei și cel mai vrednic, episcopul Ioan Cuciu îi reabilitează, prin moartea lui, pe arena de luptă, ca un martir și sânt.

Acum după aproape 50 de ani de la desființarea Bisericii greco-catolice și după profundele prefaceri ce s-au petrecut — cum să mai faci restituție în integritate? Cei mai mulți români foști greco-catolici, și mai ales urmașii lor nu vor să se mai întorcă la Biserica greco-catolică, ci stau în casele parohiale și bisericile foste greco-catolice. Cum, de iure bunurile nu sunt ale Bisericii ci ale comunității creștine, ei acum fiind ortodocși, pe drept aceste bunuri le revin lor. Dar dacă se reîntorc la greco-catolici — atunci ele trebuie să li se restituie. Altfel e haos și zbatere fără folos.

Dezbaterile pe această temă, dintre ortodocși și greco-catolici trebuie să se ducă în forme amiabile, fără violență, ca între niște frați care se iubesc.

Clipa cere unire între toți românii. Și puțină smerenie a celor îngâmfăți.

Preot NICOLAE GREBENEA
— Piatra Neamț

Un act de îndreptățire istorică:

Legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei

PATRIARHIA ROMÂNĂ

CABINET

TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ÎNALT PREA SFINȚIEI SALE,
ÎNALT PREA SFINȚITULUI PETRU,
MITROPOLITUL BASARABIEI

I. P. S. Mitropolit PETRU,
Preaiubit frate întru Iisus Hristos,

Am aflat cu mare bucurie de hotărârea Curții de Apel din Chișinău de a aproba legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei, brutal desființată în anul 1940 de trupele de ocupație sovietică. Această hotărâre încumenează multele suferințe, umilințe, străduințe și credința puternică mărturisite de I. P. S. Voastră, de clericii și credincioșii din Republica Moldova întru împlinirea acestui deziderat.

Este un act de îndreptățire istorică pentru neamul românesc și pentru fiii lui de pretutindenți și, de aceea, cu smerenie îi mulțumim Preabunului Dumnezeu, care ne ceartă, dar nu ne dă morții, rugându-L să lumineze gândul și voința tuturor spre desăvârșirea acestei hotărâri și să așeze dragostea și înțelegerea între fiii aceleiași neam din Republica Moldova.

Unitatea este un dar al Sfântului Duh, de aceea nu trebuie să ne sperie valorile ridicale împotriva ei, ci să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să cerceteze moștenirea Sa, Mitropolia Basarabiei, păstrată de I. P. S. Voastră, pe sfinții ei slujitori și pe toți dreptmăritorii creștini, dându-le pace și întru toate bunăsporire.

Cu frățesca întru Hristos îmbrățișare,

† TEOCTIST,

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA

Arhiepiscop și Mitropolit al Transilvaniei

Înalt Prea Sfințiel Sale
Înalt Prea Sfințitului PETRU
Mitropolitul Basarabiei

Înalt Prea Sfințite PETRU,

Simt o deosebită bucurie, când vă scriu această scrisoare. Am citit în presă că în cele din urmă, autoritățile judecătorești supreme au dat câștig de cauză Mitropoliei Basarabiei. Adică, Mitropolia Basarabiei există legal. Sper ca această decizie să rămână definitivă.

Găsesc cu totul firesc ca Mitropolia Basarabiei, încadrată în structurile Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, să existe legal și să facă misiune ortodoxă în mijlocul românilor din Basarabia, acum Republica Moldova.

Pentru românii din România, situația unei Biserici românești supusă jurisdicției Patriarhiei Moscovei, este un lucru cu totul de neînțeles, mai ales în condițiile în care Basarabia a devenit statul independent, „Moldova” de astăzi.

Desigur situația în condițiile independenței Republicii Moldova, își va aștepta în viitor soluția definitivă, dar pentru moment în organizarea bisericească soluția cu Mitropolia Basarabiei, e cea mai firească. Statul moldovean și-a dobândit independența, ceea ce față de trecut când Basarabia era sub ocupația rusească, e un pas uriaș spre normalizare și firesc.

În organizarea bisericească legăturile cu Biserica Mamă, în unitate sunt expresia unei situații de normalizare. Așa se întâmplă și cu românii din Banatul Iugoslav, și cu cei din Ungaria, și cu cei din Australia, și cu cei din Noua Zeelandă, și cu cei din Statele Unite și Canada.

E adevărat că în Statele Unite există și o Episcopie românească locală, dar ea nu depinde de nici o Biserică străină.

Sperăm toți că, în timp, dependența juridică de Moscova, care de la început s-a instalat în Basarabia, prin ocupație, va fi abandonată. Cum să depinzi de vechiul ocupant, pe linie spirituală, când Republica s-a eliberat de această ocupație și se bucură de recunoașterea internațională.

Este speranța noastră că într-o zi românii basarabeni se vor elibera toți și pe linie bisericească.

Deocamdată să ne bucurăm de ceea ce s-a reușit și, știu că de mult Dumneavoastră, domnul Cubricov și mulți alții, v-ați luptat pentru aceasta și în cele din urmă ați reușit. De altfel era normal să fie așa, căci se știe că și structurile europene au gândit la fel.

Vă doresc un succes total și o păstorire duhovnicească pe măsura credinței și a simțirii românești a poporului din Basarabia.

Cu cele mai alese sentimente vă felicit și vă îmbrățișez pe Înalt Prea Sfinția Voastră și pe toți cei care V-au fost aproape în dobândirea acestui drept întru totul cuvenit.

† ANTONIE

Mitropolitul Ardealului,
Crișanei și Maramureșului

Lumina luminează

Mântuiește-mă, Doamne

și-mi

albește lutul

acesta.

Duhul cel Sfânt

nu-l lua de la mine

greși oriul

Aruncă-mi lucrarea

în

focul jertfei de Cruce

ce preschimbă

istorică

fire;

Și Cuvântul s-a

făcut trup

Și a lăcuitu printre noi...

Lumina luminează

întunerecul...

DAN BODEA

...Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; Iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu

(I Cor. 1, 18)

Prin tot ceea ce amintește și trezește, Crucea cea aducătoare de mântuire pentru creștinătate rămâne pentru cei ce doresc să „îndească” numai „modern” absurdă și fără înțeles — „modern” între ghilimele pentru că uneori se înțelege prin „modernitate” părăsirea și rătăciră învătăturii sănătoase și mereu vie a Tradiției Bisericii, a Părinților prin care a ajuns la noi Vestea cea bună, Evanghelia Mântuirii.

Neînțelegerea aceasta se întâmplă adesea pentru că de Cruce rare să fie legată totdeauna și suf rînța. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a pățit și a murit pe Cruce, iar apoi Evanghelia ne transmite îndemnul Său de a ne face părtaş fiecare patimilor Crucii — ale crucii fiecăruia — spre a înainta pe calea mântuirii.

Dar scopul tuturor căștigurilor materiale și spirituale ale lumii moderne nu este tocmai acela de a scăpa pe oameni de suferință? Adică de a obține mântuirea — aceasta înțeleasă, uneori îngust, doar ca o oarecare eliberare de suferință și, pe cât se poate, și de moarte.

Pentru felul acesta de a gândi, suferința Crucii, prin care ar trebui să se treacă tocmai pentru a scăpa de suferință, pare cu totul lipsită de sens. Pare lipsită de „logică” chiar și suferința, patimile și moartea pe Cruce, ale Fiului lui Dumnezeu cel Intrupat pentru mântuirea noastră — căci dacă la Dumnezeu cel Atotputernic toate sunt cu putință, de ce nu ar fi fost cu putință și evitarea Crucii...? Iar pentru noi oamenii nu există acum atâtea mijloace de a ocoli în această lume suferința, de orice fel ar fi ea? Nu există pentru aceasta atâtea „științe”, „creații” a minții (a rațiunii) omenești — și la o adică, toată această „știință” nu este oare o bună folosire a minții, acest dar al lui Dumnezeu? Iată medicamente, calmante pentru suferințele trupești și unele sunt atât de „uterice” încât trupul poate să și moară fără ca omul să simtă! Pentru suferințele sufletești, pentru angoasele „s i-rituale” există apoi atâtea distracții și plăceri, începând cu dulciurile și jocurile atrăgătoare pentru copii și continuând cu filmele și palatele scumpe, caleștile și corăbiile aurite ce „mărg” singure (cu motor), „pășările” „ermecate” (cu reacție)... până la nenumeratele filme și canale de radio și televiziune, la a căror „școală” copiii și tinerii petrec uneori (prea) multe ore din zi și din noapte — mai nou au apărut și rețelele de computer, Internetul — și pe care se scurge atâtea încui și arături ale satisfacerii și consumării fericii. Iar filozofii deștepte sunt gata să te convingă, de câte ori este nevoie, că aici și acum e ce e și că ce ar mai fi poate fi sau nu, și cel mai ușor este să uiți; în general, răul și moartea pot fi depășite foarte simplu dacă sunt vopsite puțin în roz. Ochelarii colorați sunt la modă... La o adică mai sunt prețuite și tot felul de chimii medicamentose, droguri și proceduri psihiatrice, care să tâmpescă orice tulburare „idealistă”... Iar dacă vrei credință — nu-i așa, mare lucru este să crezi în ceva? — ajunge să crezi doar în ce vrei tu și-ți place, în ce crezi tu că trebuie să crezi, așa, în mod democratic... Pusă doar în termenii aceștia, ispită „timpurilor moderne” este mare. Dar, ca orice ispită, este și înșelătoare — sofisticată și mincinoasă. Și ea presupune multă orbire, provocată și acceptată. Provocată de cel rău și acceptată prin păcatul nostru. Orbire în fața adevărului, față de realitatea existentă. Orbire față de adevărul despre om, față de ceea ce însuși Dumnezeu a Descoperit, a Revelat omului.

Dar oricât (s-)ar omul „sufletește” și trupește, în noi rămâne mereu ceva din puterea de a ne ridica deasupra amăgirii — de a „transcende”, într-un fel. Și astfel, dacă ne ridicăm cât de cât deasupra promisiunilor „imediate” ale lumii rătăcite, în demnitate că după orice distracție și plăcere păcătoasă (din dorința de a scăpa de suferință „măcar prin uitare”) urmează totdeauna o mai mare suferință și durere, mai devreme sau mai târziu. Și după cum arăta încă Să-tul Maxim Mărturisitorul, dorința de a scăpa de această nouă suferință face să se caute o și mai mare plăcere (tot păcătoasă!), ce va duce apoi la o suferință și mai mare... iar cercul acesta cu adevărat „infernal” înseamnă de fapt o prăbușire necontenită spre moarte.

Și până și moartea, pe calea aceasta, este o ultimă și înspăimântătoare amăgire. Pentru cel disperat de suferința ce urmează păcatului, moartea poate să pară o soluție finală încă relativ „păcută”, prin „liniștea” pe care ar aduce-o inexistența absolută. Și atunci și sinuciderea poate să devină o modă a unei lumi „moderne”... și orbe. Dar moartea în păcat, departe de a fi o ultimă și inversă „plăcere”, nu este decât o ultimă și ticăloasă negare a darului dintru început al iubirii lui Dumnezeu, cel al aducerii la ființă a întregii făpturi. Și dacă „darurile și chemarea lui Dumnezeu nu se pot lua înapoi” (Rom. 11, 29), darul existenței pentru om și chemarea sa la viața veșnică și fericirea comuniunii în iubirea dumnezeiască pot fi doar pervertite prin păcat. Iar moartea, în acest caz, departe de a fi dorită „liniște veșnică” a inexistenței, devine suferință chinuitoare, tot veșnică, a negării orbe a existenței și a lipsei iubirii — altfel spus, chinul iadului.

Acasta este suferința datorată păcatului fără întoarcere, a păcatului ca și perversitate al darului libertății omului, care sfârșește în moarte, în moarte veșnică a trupului și a sufletului.

Cu totul alta este suferința Crucii și, după cum ne-au arătat mărturisitorii credinței, chiar și moartea este alta în numele Crucii. Pentru că suferința și moartea în numele Crucii înseamnă părtășie la Patimile și Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, cărora știm că le-au urmat, pentru vecie, Învierea și Viața veșnică întru împărăția cea cerească, a Treimii celei Sfinte, a Tatălui și a Fiului și a Sfantului Duh; și aceasta pentru toată firea omenească, pentru tot neamul omenească cel mântuit, cel care se numește cu numele lui Hristos cel înviațat, adică numele atât de minunat de creștin.

Și de aceea curajul în asumarea suferințelor Crucii nu înseamnă deloc nebunie ușuratică și inconștientă, ci, din contră, ea înseamnă adevărată știință despre cele existente și despre mântuirea lor; și mai înseamnă și multă conștiință, pentru că amăgirea încearcă în orice chip să câștige mai ales conștiința noastră, nivelul voii conștiente, adică acolo unde se duce lupta pentru sufletul nostru.

În viața de toate zilele purtarea crucii mai înseamnă astfel, cel mai adesea, renunțare. Și este dureroasă renunțarea la „consumarea”, ri-rită și păcătoasă a „părțilelor” trecătoare de plăcere pe care le mai au după cădere toate cele create de Dumnezeu. Dar această renunțare este dătătoare de lumină atât pentru cel care renunță jertfelnic, cât și pentru cele la care se renunță și care primesc astfel, la rândul lor, o „iluminare de sus” prin cel ce renunță. Toate cele la care se re-

nuță, de la început daruri de la Dumnezeu, își redobândesc astfel starea de dar dintru început, se fac iarăși „dar din dar”, ca un bun ce nu mai folosește cuiva decât atunci când este dăruit. Pentru că doar ca dar ce se dăruiește — după chipul Mântuitorului — lumea întreagă se mai regăsește pe sine.

Renunțarea curajoasă — ca un „post luminos”, o așeză — la cele ale lumii ca la niște idoli care ne înrobesc, renunțarea la chipul și chipurile lumii doar ca și chipuri, ispititoare și goale, mai înseamnă și întoarcerea acestui chip păcătoș al lumii în chipul cel bun, care este iconă a celor mai înalte, a rosturilor, a rațiunilor lor dumnezeiești. Suf rînța și apoi moartea față de cele ale lumii, față de ispita lor păcătoasă, este atunci trecerea prin poarta întinericului lipsei de iubire și a spăimei inexistenței spre harul chipului luminos al lumii veșnice, prin puterea Crucii, „arma de biruință” dăruită nouă de jertfa Mântuitorului.

Poate fi înspăimântătoare suferința Crucii, privită cu ochi orbiți de necredință. Și suferința singură poate ispiți spre încercarea păcătoasă și fără sorți de izbândă de a o ocoli. Dar pentru vederea creștină adevărată, dreptmăritoare, ortodoxă, străluminată de credință și nădejde, Crucea este unită totdeauna cu Învierea. Și din credința și nădejdea în această Înviere — darul bunătații și iubirii lui Dumnezeu — ne izvorăște și nouă, tuturor creștinilor, puterea purtării crucii noastre, a fiicăruia în parte.

Pr. VASILE GRĂDIAN

Urmarea lui Hristos

Nu este împrăjare din viață, nu este persoană din orice stare socială, nu este instituție nici acțiune, nu este chestiune, pentru care învățătura Sfinței Scripturi să nu aibă răspunsul cel mai potrivit, îndrumarea sau sfatul cel mai bun. La toate oferă soluționare deplină și niciodată nu s-au dat soluții care să întrecă sau măcar să egaleze pe cele date de învățătura creștină.

Asemeni diavolului în pustie, cărturarii și fariseii, în repetate rânduri, l-au interpelat pe Iisus, cu gând de ispitire. Frământat de gânduri pentru mântuirea sufletului său însă Nicodim, frunțat între evrei, a venit noaptea la Iisus, convins fiind asupra competenței Lui, căci — după cuvântul adresat de el lui Iisus — „știm că de la Dumnezeu venit-ai învățător” (Ioan 3, 2).

Obsedați de acele gânduri, au venit la Iisus elinii dintre cei ce se suiseră la praznic să se închine și care pentru mântuirea sufletului lor, trecu-au la legea iudeilor (Ioan 12, 20).

Întreita zăbăvire duhovnicească la umbra crucii, din luna septembrie, începe cu tânărul bogat care, neliniștit pentru mântuirea sufletului său, a venit și el la Iisus. Relatările celor trei Evanghelii sinoptice oferă posibilitatea desprinderii trăsăturilor caracteristice ale acestui tânăr. Iisus era în drum gata de plecarea, când, în marea grabă — am zice cu sufletul la gură — tânărul bogat a alergat la El, prințând un ultim moment prielnic spre a i se adresa cu cuvintele: „Învățătorule bune, ce să fac să moștenesc viața de veci?” (Marcu 10, 17). Departele gândul, că ar fi venit să-l interpeleze pe Iisus, spre a-l ispiți. Forma în care i s-a adresat și faptul că a căzut în genunchi în fața lui Iisus, învederează în mod elocant dovada sincerei venerațiuni, ce i-o manifesta. El era un dregător al legii, deci într-o înaltă funcțiune, pentru care era necesară cunoașterea temeinică a legilor, spre a le aplica în mod corect. „Știi (prea bine) porunciile” (Luca 18, 20). i-a zis Iisus tânărului, apreciindu-i astfel competența în exercitarea profesiunii sale. I-a înșirat totuși cinci porunci din decalog cu corolarul: „Să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine” (Matei 19, 19). A lăsat să se subînțelege, că iubind astfel pe aproapele neîndoicnic îl iubești și pe Dumnezeu. Acest tânăr entuziasmat a mărturisit că a păzit toate aceste porunci din tinerețea sale. La auzul celor spuse, „Iisus privind la el îi fu drag” (Marcu 10, 21) și-i grai: „De voiești să fii desăvârșit (Matei 19, 21) vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în cer; apoi vino, ia-ți crucea și urmează-mă” (Marcu 10, 21). La rândul lui, săracii neavând posibilitatea să răscumpere binefacerile din care s-au împărțit, urmează ca Dumnezeu să-i răspundească în viața viitoare. I s-a cerut apoi tânărului să-și lăsa crucea sa și — ca a treia cerință — să-l urmeze pe Iisus. Tânărului i se oferea astfel șansa de a deveni un al doilea apostol iubit al lui Iisus. O, dar întristat și cu părere de rău, printre lacrimi și suspine, a plecat atunci tânărul, nefiind în stare să împlinească nici măcar prima cerință, căci avea bogății multe, de care nu se putea despărți. Ceea ce i se oferea, era nespun de valoros: în schimbul vremelniciei, veșnicia; pentru simulacru de fericire, i se oferea „cele ce ochiul nu le-a văzut, de care urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit” (I Cor. 2, 9). Cu ce entuziasm a venit acest tânăr la Iisus și cât de deznădăduit a plecat el la ale sale care îl atrăgeau cu putere înapoi nefiind în stare să împlinească triada de cerințe propusă de Iisus.

De fapt urmearea lui Iisus necesită părăsirea vieții de până atunci, jertfind-o pe aceasta pentru viața în Hristos, în nețărâmură dragoste față de Dumnezeu. Toma a Kempis, considerat a fi gloria misticilor (+ 1471), în cartea sa de edificare sufletescă „De imitațiune Christi” susține, că în religiuie mai puțin împorță ceea ce cunoaștem cu rațiunea despre Dumnezeu, față de ceea ce simțim cu inima. Adevărata religiuie constă tocmai în dragostea față de Dumnezeu. Nu vorbele înalte îl fac pe om sfânt și drept, ci viața cea plină de virtute îl fac plăcut lui Dumnezeu. Ce folos ai avea de a ști toată Biblia pe de rost și toate zisele filozofilor, fără iubire și fără darul lui Dumnezeu? Este mai bun economul umilit care servește lui Dumnezeu, decât filozoful îngâmfat care, preocupat în mod exagerat de sine însuși, scrutează mersul cerului. Principala silință a creștinului se cere a fi meditare asupra vieții lui Hristos și conformarea întregii vieți după Dănsul. Cel cu adevărată și perfectă iubire, în lucrurile sale nu urmărește propriul interes, ci în toate urmărește numai mărirea lui Dumnezeu. Sfinții Bisericii creștine au strălucit prin adevărata religiozitate și perfecțiune; străini erau în lume, dar aproape erau și prieteni intimi ai lui Dumnezeu. Lor nu li s-a părut a fi prea de urmat calea cea rezească a sfintei cruci. Ei nu au stat la îndoială să se lepede de sine, de egoismul care orbește inima și nu s-au temut a lua crucea care deschide calea ce duce la împărăția cerească. Au avut nețărâmură convingere că în cruce este mântuirea: în cruce este viața, crucea este scut împotriva dușmanilor, crucea este țaria spiritului, bucuria inimii, izvorul virtuților și perfecțiunea sfinteniei; fără cruce nu este nădejde a vieții eterne.

În viața pământească, Hristos a premers, purtând crucea și a murit pe cruce pentru cel pe care l-a zidit. „Ca o oare spre junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, așa nu și-a deschis gura sa” (Isaia 53, 7). „S-a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte — și încă moarte de cruce” (Filipei 2, 8). Hristos a arătat desăvârșitul model al cotidianiei lepădării de sine și cum să murim nouă înșine, spre a ajunge la viață și la pace internă.”

Dacă ar fi fost ceva mai bun și mai folositor pentru mântuirea neamului omenească, decât a pățiri pentru Hristos, de bună seamă Hristos-Domnul ar fi arătat atât cu cuvântul, cât și cu fapta. Pe

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Petru DUMITREASĂ

Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu la 145 de ani de apariție neîntreruptă

Cititorie de suflet a mitropolitului Andrei Șaguna, la fel ca și „Telegraful Român” — realizare de excepție pe plan cultural a marelui ierarh transilvănean, Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu împlinește în acest an 145 de ani de apariție neîntreruptă, fiind în același timp cel mai vechi almanah bisericesc din sud-estul Europei ce apare fără întrerupere.

Primele calendare bisericesci au apărut din inițiativa episcopului unit Samuil Vulcan, care au circulat mult în Transilvania și care au avut un rol deosebit la vremea lor pentru Biserica din Transilvania.

Primul Calendar editat de Episcopia (din 1865 Arhiepiscopia) Ortodoxă a Sibiului, a apărut în teaurile tipografiei fiicele țate tot de mitro olitului Andrei Șaguna, în anul 1852 și avea ca titlu: „Calendariu pe anul de la Hristos 1852, carele este bisect de 366 de zile, încomit pe arădurile și clima țării Ungurești a Ardealului, Bănățului, precum și a Țării Românești și a Moldaviei”. Anul întâiu, Sibiu în tipografia decesenă.”

În decursul celor 145 de ani, Calendarul (ori Îndrumătorul a purtat diferite nume: astfel între 1923—1950 se intitulă „Calendarul bunului creștin”, între 1950—1952: „Almanahul creștin Ortodox”, iar din 1953 până astăzi, „Îndrumătorul Bisericesc”.

De la editarea sa până în 1878 inclusiv — Calendarul era tipărit cu litere chirilice și abia din 1879 s-a revenit la litere străbune. Iată ce se scria atunci în articolul de fond intitulat „Scrisoarea cu literă”. „Cug-tăm a fi venit timpul ca și Calendarul nostru să se dezbrace de veșmântul slavonească și să se îmbrace în cel latinesc și românesc. Peste douăzeci de ani au trecut până acuma de când cărturarii noștri mai dinadins scriu cu litere păsrăndine slovele din ce în ce mai mult”.

În legătură cu redactorii Calendarului se știe foarte puține lucruri, dar după conținutul articolelor presupunem că redactorii „Telegrafului Român” se ocupau și de redactarea Calendarului.

Se pare că primul redactor al Calendarului ar fi fost Pavel Vasici, urmat apoi de Zăria Boiu, apoi de preotul Nicolae Cristea memorandistul de mai târziu. A urmat apoi consilierul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, protosinghelul Miron Cristea — viitorul patriarh al României Reîntregite și apoi Matei Voileanu. După 1907, redactarea Calendarului este încredințată profesorilor de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu: Ioan Lupaș și Onisifor Ghibu, apoi Enea Hodoș (1915—1939) preotii Nicolae Voinea (1910—1945), Gheorhe Secaș (1944—1945), ocupându-se de redactarea lui și după aceea împreună cu Dumitru Călugăr (1946—1967), consilierul cultural de vrednică pomenire Gheorhe Papuc (1968—1992), vicarulul Administrativ Aurel Răduleț (1993—1996) și arhid. Visarion Bălțat din 1996.

La cei 145 de ani de apariție neîntreruptă Calendarul lui Șaguna se constituie în primul rând ca un prețios izvor de informare pentru reconstituirea istorică a unor fapte și oameni din trecutul Transilvaniei și al Bisericii noastre strămoșești.

În general, prima parte a Calendarului cuprindea date importante din istoria Țării Românești sau din istoria universală, urmată fiind de partea calendaristică și apoi cu date despre organizarea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

A doua parte cea zisă „literară” cuprindea articole cu caracter literar, pedagogic, istoric etc. Ultima parte era constituită din consemnarea târgurilor din

Transilvania, Ungaria și Banat și din județele limitrofe din România (nordul Olteniei și Munteniei).

Între 1852—1948, Calendarul publica așa numitul „Sematism” al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în acest Sematism erau consemnați ierarhul eparhiei, consilierii eparhiali, membrii Sinodului eparhial și ai Congresului Național-bisericesc, protopopii eparhiei, profesorii Institutului Teologic, iar din 1881 în Sematism au fost incluse și tabelul tuturor parohiilor din Arhiepiscopia Sibiului pe protopopiate cu îndecarea numărului preotului paroh, a învățătorilor confesionali precum și numărul credincioșilor.

În decursul vremii în paginile Calendarului Siban au fost publicate fragmente din operele marilor noștri clasici fie proză, fie poezie. Amintim în acest sens nume ca: Vasile Alecsandri, George Coșbuc, St. O. Iosif, Dimitrie Bolintineanu, Al. Vlahuță, Ilarie Chendi, N. Gane, Al. Brătescu-Voinești și alții.

Prin publicarea lor în paginile Calendarului se urmărea apul ca cititorii români din Transilvania să cunoască marile creații literare ale scriitorilor români cu alte cuvinte deci, li se făcea o educație patriotică românească, și în același timp ele au contribuit la cultivarea limbii literare românești în Transilvania.

Nu lipseau bineînțelese articolele pe teme religioase și bisericești, îndrumărle tipiconale ș.a.

După 1948, tematica Îndrumătorului (Calendarul), cu toate obstrucțiunile realității totalitare a continuat să fie la înălțimea cerințelor Bisericii și ale credincioșilor, și și-a diversificat mult temele abordate.

De atunci aproape în fiecare an apare un ciclu de articole închinat învățăturii de credință a Bisericii noastre: tăcătura evangheliilor din duminici și sărbătorile, exonerarea pe scurt a învățăturii Bisericii Ortodoxe, vieților sfinților, Sânta Liturghie, Sântii români, Biserică — locaș de închinare, învățături dogmatice și morale etc.

În paginile lui au fost oglindite toate marile evenimente din viața Bisericii noastre, iar numeroase articole se ocupau de monumentele noastre istorice și cu restaurarea lor.

În ultimii 15 ani, de când la căma Mitropoliei Ardealului se află înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Antonie, el însuși un cărturar versat, cuprinsul Îndrumătorului bisericesc este cu mult diversificat și îmbogățit față de trecut, articolele și materialele cuprinse în paginile lui constituind o aleasă și instructivă lectură pentru toți cititorii lui, făcându-l să fie așteptat an de an cu nerăbdare.

A fost reintrodus Vechiul Sematism, care cu rinde pe lângă tablele parohiilor din Arhiepiscopia și tabelul profesorilor și studenților Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.

Prin articolele publicate în Îndrumător, în toți acești ani, și mai cu seamă înainte de 1989, el și-a adus o contribuție de seamă la întărirea vieții religioase-morale a credincioșilor și la buna formare a lor duhovnicească, lucru pe care continuă să-l facă din plin și astăzi.

La acest ceas aniversar, când se împlinesc 145 de ani de la apariția Sa, rugăm pe Dumnezeu, Părințele luminilor să reverse peste ostenitorii și cititorii lui toate darurile Sale cele cerești, iar Îndrumătorului bisericesc de la Sibiu, vechiul Calendar al lui Șaguna să-i hărăzească încă mulți ani de apariție.

Arhid. VISARION BALȚAT

Preot Sabin Truția

— Vicar administrativ —

Între cei 38 clerici trecuți la Ortodoxie, cu prilejul actului din octombrie 1948 se numără și Preotul Sabin Truția, al doilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului.

S-a născut în ziua de 19 septembrie 1895, la Ciucea, jud. Cluj, în familia preotului greco-catolic Iuliu și Valeria Truția.

Faptul că a văzut lumina zilei într-o familie de clerici a avut șansa de a crește într-o propice atmosferă religioasă-morală și culturală în același timp.

A urmat școala primară de patru clase în localitatea natală, între anii 1902—1906.

Întrecut părinții săi au avut posibilități materiale l-au inscris pe tânărul Sabin la Liceul Piarștilor din Cluj (în 1907), după terminarea clasei întâi fiind trecut la Liceul greco-catolic din Blaj, unde în 1914 obține bacalaureatul (conform actului nr. 11/1914).

La sfatul și sub influența tatălui său și-a îndreptat pașii spre Academia Teologică Greco-Catolică din Blaj, pe care a frecventat-o între anii 1914—1918; în vara anului 1918 a obținut Absolutul teologic (conform actului nr. 101/1918).

Ca elev și student a avut o pasiune deosebită pentru literatură, citind un mare volum de cărți, ce l-au fost o adevărată hrană sufletească mai târziu, în viața pastorală (în alcătuirea și rostirea predicilor), precum și în încercările sale literare.

Între 1918—1919 a fost ca voluntar în armata română în garnizoana de la Oradea.

La încheierea studiilor teologice și după demobilizare s-a căsătorit cu Valeria Georgina Boitor, din Arinis, jud. Maramureș (în 17 iulie 1919), iar în următorul an (1920) a fost hirotonit preot. Din acest an viața și activitatea sa a fost un lung pelerinaj la altarele celor două Biserică (Greco-Catolică și Ortodoxă), activând în decursul vieții în peste zece locuri diferite.

Pentru prima dată a fost numit în Parohia Vișag, jud. Cluj, unde a păstorit între 7 aprilie 1920 până în 3 septembrie 1923. Întrecut în această perioadă biserica și casa parohială erau în condiții bune, tânărul preot Sabin a avut șansa de a se ocupa mai mult de viața morală a credincioșilor și de aprofundarea cunoștințelor sale teologice.

Din septembrie 1923 a fost transferat în Parohia Zamșancraii (azi Sâncraiu), jud. Cluj, unde a păstorit până la 27 ianuarie 1925. Aici s-a născut primul copil al familiei Truția. Deoarece condițiile de locuit au fost din cele precare, la cerere a fost transferat în Parohia Poieni-Bologa, jud. Cluj. În cei doi ani de pastorație de aici (1925—1927), perioadă în care a avut în grijă duhovnicească și filia Aluniș (din apropiere) a coordonat atât lucrările de construcție ale noii biserici, dar mai cu seamă s-a ocupat de viața morală a credincioșilor săi. Fiind conștient de puterea Cuvântului lui Dumnezeu în viața omului își pregătea cu multă meticulozitate predicile sale. Predica, meditația și exemplul vieții au avut un efect benefic asupra credincioșilor de aici, constatându-se un progres moral deosebit în viața acestora.

Se pare că Părintele Sabin avea o adevărată vocație de misionar. După ce zidea și întărea suflete într-o parohie se îndrepta spre alta. Așa se face că în ianuarie 1927 s-a mutat în Parohia Fildu de Mijloc, jud. Cluj. Vreme de patru ani și jumătate a păstorit cu vrednicie și această parohie, remarcându-se pe plan administrativ-gospodăresc, dar mai ales pe plan spiritual-cultural. Ținuta morală și intelectuală a rămas vie în conștiința păstorilor săi de aici, în această perioadă i s-a născut și cel de al doilea copil.

La solicitarea forurilor superioare bisericesti se transferă în Parohia Mărgău, jud. Cluj, în iunie 1931. Datorită experienței pastorale câștigate în parohiile anterioare, a contactelor mai dese cu lumea intelectuală din Cluj, precum și a pregătirii pe linie teologică și culturală, în această parohie are primele încercări literare. Sunt cele dintâi experiențe de viață, gânduri, meditații, frământări lăuntrice, puse pe hârtie, spre folosul sufletesc al neamului românesc. Credincioșii din Mărgău nu numai că au avut un model de duhovnic în persoana Părintelui Truția, dar, în același timp, se mândreau cu el, fiind intelectual de frunte al localității. A păstorit cu spor în această parohie până în toamna anului 1939.

Datorită unor probleme de natură familială, cu data de 17 septembrie 1939 s-a mutat în Parohia Ciucea-Vânători. Pentru activitatea desfășurată în parohiile anterioare, precum și pentru realizările din Ciucea-Vânători i s-a acordat dreptul de a purta brău roșu (iconom).

În urma Dictatului de la Viena din august 1940, asemenea multor clerici și intelectuali români a fost nevoit să se refugieze în parohia Drașov, jud. Alba, din Mitropolia Greco-Catolică a Blajului.

Aici și-a continuat activitatea pastorală și culturală cu rezultate alese. Dar, în același timp a dus și zile grele, mai ales când linia frontului celui de al doilea război mondial a ajuns în parohia sa. O bună vreme a fost suspicionat de armata rusă că deține documente germane sau legături cu aceștia. După ce s-au convins că totul este o simplă bănuială, unii dintre soldații și comandanții ruși au devenit prieteni ai familiei Truția, frecventând în zile de duminică și sărbătoare biserica în care slujea dânsul.

Pentru că în perioada cât a slujit la Drașov a întreținut bune relații cu preoții și credincioșii ortodocși din zonă, n-a plăcut ierarhilor Blajului, fapt pentru care a fost transferat în Parohia Săcalu de Câmpie, lângă Ludaș. Aci, populația majoritară maghiară, cunoscând activitatea sa în folosul neamului românesc i-a creat o atmosferă imposibilă de trăit. Acest fapt l-a determinat să-și ceară transferul într-o parohie din apropierea Clujului. Deoarece în acel timp era vacantă parohia Hodiș, a fost numit aici începând cu data de 1 noiembrie 1947. Se pare că această parohie a fost o răsplătă bine meritată pentru toate greutățile pe care le-a trecut câtă vreme a fost în refugiu.

Fiindcă a avut o reală simpatie pentru Ortodoxie, s-a numărat, în toamna anului 1948, între cei 38 de clerici care au revenit în anul Bisericii străbune.

În urma acestui act a fost promovat în funcția de vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, la 21 noiembrie 1948. A funcționat în acest post timp de aproape zece ani (până la 1 iunie 1958). Experiența pastorală, cultura teologică și laică l-au utat în conducerea acestui înalt post de la Centrul eparhial Cluj, călătorește și simpatia și respectul preoților și a ierarhilor de aici. Și în această calitate și-a continuat activitatea cărtărească, devenind colaborator al unor reviste și edituri din Cluj și din țară (Oradea, Iași, Sibiu ș.a.).

De la 1 ianuarie 1958 a funcționat ca preot la Biserica „Schimbarea la Față” din Cluj. La 1 octombrie 1959 a fost numit din nou într-un post administrativ de răspundere, ca protopop al Clujului; a funcționat în această calitate până la 1 iunie 1962, conducând cu demnitate această funcție. Pensionat de pe acest post s-a reintors ca preot la „Schimbarea la Față”, unde a slujit până în 1965, când s-a retras să slujească numai la Catedrala Ortodoxă din Cluj.

În afara realizării pe plan pastoral trebuie pomenite și cele de pe tărâm familial, având un număr de șapte copii, dintre aceștia abia jumătate mai sunt în viață: Iuliu, Cornelia, Flavia și Aurelia, oameni de vază în societatea românească. Datorită numărului mare de copii, greul familiei l-a dus însă buna soție Valeria Georgina, care i-a înțeles preocupările sale teologice-literare și i-a acordat în regul concurs pentru a-și îndeplini cum se cuvine misiunea încredințată de Tatăl Ceresc, de a fi călăuzitor de suflete spre viața vesnică. Calitățile celor doi soți, viața de familie a fost o pildă vie pentru credincioșii creștini care le-au fost încredințați spre pastorie.

După înrarea în Biserica Ortodoxă a primit dreptul de a purta cruce și brău roșu (iconom stavrofor).

După cum am pomenit a avut și frumoase preocupări literare. Între lucrările sale amintim: Traista bunului (povestiri); Fire de nălbă (povestiri); Flori de gheață (povestiri); Suflet de copil (povestire); Doruri împlinite (nuvelă); Pe cei adevărați (nuvelă); Două inimi (nuvelă); Iubirea (nuvelă); Dureri și bucurii (roman); Cămin pus în pieșă de teatru — premiată; a scris piese de teatru pentru popor, Irozii, dialoguri, monologuri ș.a.

Misionar încercat, spirit iscoditor de infinit, dornic de noi împliniri și pildă de cleric, și-a dat obșteșcul sfârșit la 1 decembrie 1969, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. ALEXANDRU MORARU

Interferențe athonito-bistrițene

— Mărturii ale cinci secole —

Influența vieții monahale experimentate în Muntele Athos, mai ales sub forma isihasmului, dar și a organizării mănăstirești, s-a făcut simțită asupra călugărilor din străvechea vatră a Bistriței oltene încă din secolul al XIV-lea. Tradiția locală păstrează amintirea că Sfântul Nicodim de la Tismana, de formație athonită, a sădit castanii, astăzi seculari, din livada vestică a Mănăstirii, când a vizitat pe sihaștrii de aici și a stabilit rânduiala vieții chinoviale, după regula Sfântului Munte, îndemnându-i totodată să-și zidească biserica de obște pentru oficierea slujbelor comune. Modesta construcție dăinuiește încă, fiind cunoscută sub numele de „Biserica bolniței”. Peretele vestic, rezervat ctitorilor, păstrează chipul Sfântului Nicodim, iar toate caracteristicile tehnice și arhitectonice ale monumentului îl plasează în secolul al XIV-lea.

După ce boierii Craiovești construiesc monumentală Mănăstire în a doua jumătate a secolului al XV-lea, legăturile Bistriței cu Athosul se intensifică, în special cu renumitele centre de cultură slavă: Hilandar, Zografu, Panteleimon și Sfântul Pavel. În acest sens, stau măturile cele mai vechi manuscrise păstrate în biblioteca Mănăstirii.

Astfel, Manuscrisul de la Hilandar, redactat în anul 1408, conține o atare măturie. O însemnare în limba slavonă adevărate că: „S-a scris această carte... în marele locaș Hilandar, sub egumenul Timotei. În anul 6916, ocolul soarelui 1”, iar alta, în limba greacă: „Osteneala împreună cu strădania, pentru scrierea la aceasta de față, au fost ale preaplecăturii și smeritului între monahi Grigorie care și Gavriil”, însemnare incompletă.

Ctitorii bistrițeni au acordat substanțiale ajutoare materiale mănăstirilor athonite, de unde primeau în schimb cărți, cum este Mineiul pe luna septembrie, de la sfârșitul secolului al XV-lea, păstrat în fondul de manuscrise al Mănăstirii Bistrița. El a fost donat de Mănăstirea Panteleimon.

La începutul secolului al XVI-lea, caligraful bistrițean Iacob monahul copia un Antologhion de omilii patristice, care cuprinde cuvântări ale marilor predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului. Însemnarea: „Această carte, numită Panteleimon, este a nuntului locaș al Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, hramul Mănăstirii nuntului Bistrița” a determinat pe specialiștii să admită că manuscrisul provine din Mănăstirea Panteleimon.

În momente critice, când Bistrița ducea lipsă de caligrafi, solicita pe cei din Athos. Este cunoscut cazul egumenului Misail care, voind să termine copierea unui Tetraevanghel, apelează la monahul Mardarie. După „săvârșirea” manuscrisului, a fost readus aici și împodobit de miniaturişti bistrițeni, „cu aur și cu diferite culori”, apoi așezat în biserica mare, la anul 1537.

Mănăstirea Bistrița nu a beneficiat numai, ci a și contribuit la sporierea și îmbogățirea spiritualității și culturii athonite. Astfel, prin anii 1543—1544, egumenul bistrițean Onufrii — atestat în această funcție de mai multe documente (7 iulie 1544 — 1 iunie 1545 și 10 martie 1560) — caligraf de formație, copia pentru marele vistier Ioan din Râmnicu Vâlcea un Tetraevanghel, oferit ulterior Mănăstirii bulgare Zografu, unde se păstrează și în prezent.

Probabil este mai puțin cunoscut faptul că, ieromonahul Chiriac Râmnicănean — descendent din familia Sfântului Antonie de la Iezer — a fost „categorumen” al Mănăstirii Sfântul Pavel. Elev al Școlii bistrițene, s-a impus prin preocupările sale cărtărești, dar și printr-o aleasă trăire duhovnicească. După intrarea în monahism la Mănăstirea Cernica, unde cunoaște curentul paisan, revine la Bistrița și se stabilește în Peștera Sfântului Grigorie Decapolitul, trăind viața sihăstrească aproape doi ani. După alte experiențe ascetice prin schiturile Cioclovina (Gorj) și Iezer (Vâlcea), pleacă la Muntele Athos. Acolo petrece patru ani; copiază numeroase manuscrise de literatură monahală, îndeplinește funcția de duhovnic și contribuie la refacerea Mănăstirii. În anul 1818 făcea următoarea însemnare pe un manuscris: „S-au isprăvit cu urmare de mult păcătoșul între ieromonahi, duhovnic Chiriac, catigumenul de la Sfântul Pavel ot Sfântul Munte, adică în anul egumeniei miale la acea sfântă Mănăstire, în vremea când se făcea Mănăstirea cea nouă, oste-nitor fiind și noi după putiere”. Datorită vredniciei sale, patriarhul Grigorie al Constantinopolului îi acordă rangul de arhimandrit. Practicant al „Rugăciunii lui Iisus”, Chiriac arhimandritul nota într-un manuscris, la capitolul Învățătură pentru scurta rugăciune, că: „Am urmat-o împreună cu ucenicul meu Antonie monah, în Sfântul Munte, în catigumenia mia”. Reintors în țară, ca egumen al Mănăstirii Căluț, încearcă să introducă regula athonită Rânduiala cea bună a vieții de sine, tipărită în Filocalia românească, vol. 8, aparținând acestui vrednic monah.

Mănăstirea Bistrița a primit o puternică influență athonită în ultimele două secole, fiind condusă de unii egumeni formați duhovnicește chiar în Sfântul Munte.

Între anii 1879—1890 era egumen al Bistriței arhimandritul Orest Baldovin. Ucenic al Sfântului Calinic de la Cernica, trăiește o parte a vieții sale la Muntele Athos. Acolo refăce Chilia Cuviosului Ipatie, afirmându-se ca personalitate monahală renumită, cu viață aleasă și iscusit duhovnic, fiind povățuitorul multor călugări athoniți. Numele egumen al Bistriței arhimandritul Orest întreprinde acțiuni susținute de refacere a prestigiumului ei duhovnicesc și economic, deoarece se afla într-un mare declin. datorită instituțiilor laice stabilite în ea de mai mulți ani. Apără cu mult curaj obștea monahală, aflată în pericolul de a fi evacuată, scriind episcopului de la Râmnic: „În chipul acesta s-ar evita orice zvon și critică din partea publicului care, în caz contrar, ar blama autoritatea superioară bisericească, că a tolerat ca sfințele locașuri să fie lipsite de cler și prefăcute în cazarme, aresturi și alte instituții profane și departe de scopul pioșilor fondatori”.

Un alt monah român cu ucenicia în Muntele Athos, care a condus Mănăstirea Bistrița la începutul secolului al XX-lea a fost arhimandritul Damaschin Pandelescu (1903—1906). Născut în anul 1867, se călugărește de tânăr în Schitul românesc „Prodromul”. După revenirea în țară se stabilește la Schitul Latinici (Gorj), unde este hirotonit ieromonah și i se încredințează conducerea Schitului. La 1 noiembrie 1903 a fost numit egumen al Bistriței. Despre situația de aici, raportă Episcopiei că: „Această Mănăstire este desființată; nu mai are monahi, și nu mai are nici un venit particular, nici pangar; nici lume nu vine”. Tânăr și energetic, inimosul ieromonah desfășoară o intensă activitate pentru refacerea Mănăstirii, precum și a vieții monahale în duhul practicilor athonite. Dorea să populeze Mănăstirea cu monahi care să înlocuiască personalul mirean instalat în toate funcțiile, de la îngrijitori la slujitorii sfântului altar; despre acestuia scria: „Sunt preoți de mir care nu pot suferi a vedea monahi, și a-și ajunge scopul ca să rămână ei definitiv aici. Deci, pentru a pune capăt acestei situații, rugăm a ne da binecuvântarea a aduce monahi”. Episcopul aprobă raportul egumenului, însă rânduielilor canonice cu slujbe după tipicul Sfântului Munte, introduce pentru reinnoirea vieții monahale, s-au opus permanent cei doi preoți mireni. Din această cauză, informa conducerea Episcopiei, scriind: „Văd că numărul meu, care a fost spre a face model de disciplină și regulă bisericească în această Mănăstire, a ajuns batjocura preoților care sunt uniți să ne scoată de aici”.

Apreciind activitatea gospodărească și eforturile pentru a statornici în Mănăstire o viață de înaltă trăire duhovnicească, episcopul Atanasie Mironescu (1898—1909) îl ridică la treapta de arhimandrit. Însă din nefericire nu a fost înțeles și nici sprijinit pentru înfăptuirea frumusețelor sale idealuri. Mirenia au rămas tot aici, iar el raporta Episcopiei: „Mărturisesc, în frica lui Dumnezeu, cu simț pierdut în această sfântă Mănăstire. Pe mine mă paște o mare memorocire. Efortul făcut de a înlocui personalul de mir cu preoți călugări a fost și rămâne o ură neîmpăcată, purtată din partea lor asupra mea”.

Presimțirile vrednicului egumen s-au adevărit. La începutul anului 1907, preotul Teodor Bălășel scria despre arhimandritul Damaschin Pandelescu: „Acest superior a fost găsit ucis în chilă sa, prin luna decembrie trecut și prin ce împrejurare anume, autoritățile în drept încă n-au fost în stare a afla”.

Cu toate greutățile și tragediile întâmpinate de vrednicii monahi, totuși s-a produs o influență de-a lungul secolelor, dinspre Muntele Athos spre Bistrița și invers, al cărei duh plutește și astăzi, aici, unde în preajma sfințelor moaște ale Sfântului Grigorie Decapolitul se săvârșesc zilnic slujbe după rânduiala athonită, iar credincioșii vin în număr tot mai mare din întreg cuprinsul țării.

Arhim. Veniamin MICLE

„O lume în fărâmituri” și nostalgia unității

Perioada de timp cuprinsă între 1789 și 1989 e cunoscută, de regulă, sub numele de „perioada modernă”. Începea cu mari răsturnări ale structurilor tradiționale, printr-un continuu proces de secularizare și, deci, laicizare, la toate nivelele, și se aștepta constatarea „morții lui Dumnezeu” și dispariția religiei. Numai că, în 1989, cu căderea — cel puțin sperată — a zidurilor ideologice, post-modernismul își făcea loc cu o „reîntoarcere a sacralului”, în care unii au văzut „un semn al timpurilor”.

Dincolo de ambiguitățile termenului, „reîntoarcerea sacralului” nu înseamnă nicicum redescoperirea unor valori tradiționale, o revenire la izvoare, o revalorificare a unor disponibilități ocultate pentru un timp. „Noul sacru” e rezultatul unei drame istorice, al unor frământări profunde, marcate de căderi și apostazii, în care „miturile” modernității („rațiunea” — în sensul iluminist al cuvântului, știința, progresul, democrația) continuă să cadă, iar omenirea, dezamăgită, dispusă la surrogat, își creează proprii zei după fatidica formulă a lui Feuerbach. „Cultura noastră seculară — am putea spune, cu o expresie a lui A. J. Toynbee — experimentează un time of troubles, o perioadă în care structurile sale sociale și instituțiile centrale, și nu doar suporturile teoretice și practice, par să creeze noi dificultăți în loc să le rezolve; o perioadă în care problemele se agravează, devenind inabordable și în care certitudinile fundamentale („miturile”) favorizează dezintegrarea, în loc să cimenteze și să crească. Nu era această situația secolelor XVII—XVIII—XIX; era însă aceea din epoca elenistică, a sfârșitului civilizației greco-romane, ca și a apusului celei medievale; aceeași pare să fie situația noastră. În perioade de acest fel, se asistă la revenirea sentimentului religios, în forme difuze, adesea stranii, ale unor tradiții religioase constituite”.

Cu unele din aceste afirmații suntem de acord, cu altele mai puțin. Pe o poziție asemănătoare celei a autorului nostru se afla și Mircea Eliade, pentru care „sacral se arată a fi un element în structura conștiinței și nu un stadiu în evoluția acestei conștiințe. (...) Cu alte cuvinte, a fi — și, mai ales, a deveni om — înseamnă a fi «religios»”², căci „sacral e realitatea prin excelență”³. Pe noi însă, acum, ne interesează mai puțin fundamentul ontologic-antropologic al sacralului — foarte important, de altfel —, ci mai ales „forme neașteptate sub care reapare sentimentul religios în cultura timpului nostru”⁴, forme care reflectă o religiozitate individualistă, nestructurată, dominată de un spirit de reformă, de revoltă, de schimbare, de nesupunere.

Într-un discurs, Soljenitîn, referindu-se la situația actuală, vorbea de o „lume în fărâmituri”⁵. O lume care poartă încă amintirea unei „unități pierdute”⁶, dar care se îndreaptă inevitabil spre o tot mai accentuată fărâmițare, la toate nivelele: religios, cultural, politic, economic. Pentru o concordia discors, ar trebui „revăzute sintetic rădăcinile și ezitățile acelei societăți occidentale și europene în care acest fenomen (al fărâmițării — n.n.) a avut loc”⁷.

În Occident, când se vorbește de această „fărâmițare” multiplă, se ignoră în totalitate existența unei spiritualități răsăritene vîi și a unei Biserici numeroase și credincioasă tradiției creștine dintotdeauna. De aceea, o perioadă de anii zvonurilor religioase începe cu 1517 și atinge o culme la mijlocul anilor 1960⁸, când „noile religii” încep să fie „socialmente apreciate” (?). Aceste afirmații ni se par, pe cât de curioase, pe atât de inexacte.

Creдем că o primă mare sfașiere a conștiinței europene se consuma formal la 1054 și devenea faptic ireversibilă la 1204. Desigur, controverse și schisme între Răsărit și Occident se cunosc și înainte de aceste date. Devine însă fapt istoric, cu consecințe incalculabile, momentul care, mai târziu, va fi cunoscut sub numele de Marea Schismă (1054), când Scaunul de Roma se separa de celelalte patru Patriarhat Apostolice. Ruptura devine evidentă când, la 1204, cavalerii Cruciaiei a IV-a cucereau Constantinopolul și masacrau, în însăși Catedrala Sfânta Sofia, pe frații lor. Conștiința europeană lua act, cu durere, de această mare sfașiere: la umbra Crucii, cavalerii creștini vărsau sânge creștinesc și așezau în Constantinopol patriarh latin. În conștiința poporului, latinii deveneau „ceiași”, pentru care ortodocșii erau „schismaticii”, „bizantinii”. Această fărâmițare — noi i-am zis „sfașiere” — de conștiință era atât de dureroasă, încât, după două secole, la 1439, tentativele de unire de la Ferrara-Florența eșuau lamentabil.

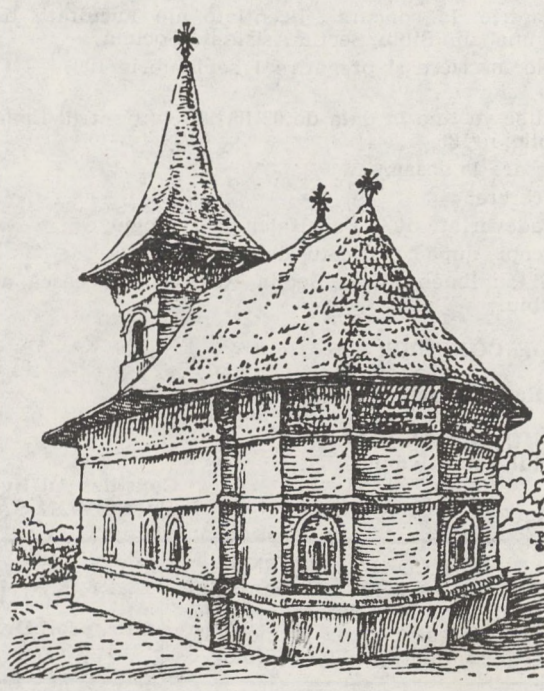
Abia mai târziu, după un secol, conștiința europeană suferea o nouă traumă: Reforma protestantă, pentru ca după un alt secol să apară și Biserica Anglicană.

O teologie raționalist-aristotelică se afla la baza acestor fărâmițări, proces ce se va continua, până când, în secolul nostru, memoria unei „unități” originare, revine, din străfunduri, cu ecouri nostalgice, ca unica stradă spre „ceata de scăpare” a unei umanități ce trăiește coșmarul conflagrațiilor. Tentative unioniste se fac la toate nivelele: economic, politic, militar, cultural, nu doar religios.

Se caută azi o „unificare” cu orice preț. Uneori și mișcarea ecumenică apucă această stradă, arătându-se cât se poate de ne„ecumenică”. Dacă „noile religii” (recte: sectele) sunt „socialmente apreciate”, dacă țările ortodoxe est-europene devin „terra missionis” pentru campaniile catolice, credem că unitatea mult dorită nu este aceea a lui Hristos și că, mai degrabă, „fărâmițarea” rămâne o constantă amenințare. Se creează condiții optime pentru toate tipurile de „network” new-age-ist.

Ierom. Iuvenalie IONAȘCU

- 1 Citat din L. Gilkey, în Enciclopedia del Novecento, vol. VI, Roma, 1982, p. 427;
- 2 Mircea Eliade, Préface la Douglas Allen, Mircea Eliade et le phénomène religieux, Payot, Paris, 1982, p. 7—8;
- 3 M. Eliade, Sacral și profanul, Gallimard, Paris, 1965, p. 83;
- 4 L. Gilkey, op. cit., p. 427;
- 5 A. I. Soljenitîn, O lume în fărâmituri. Discurs la Harvard, trad. italiană, Milano, 1978;
- 6 Giovanni Cantoni, I „network” della religione in un mondo in frantumi, în vol. La sfida pentecostale, Torino, 1996, p. 121;
- 7 Pierluigi Zoccatelli, Il New Age, Torino, 1997, p. 7;
- 8 G. Cantoni, Nota a proposito della libertà religiosa, în op. cit., p. 12;

Pr. prof. dr. Aurel Crăciunescu

Orice popas de reflecție este o cunoaștere, o prețuire a vieții, a atitudinilor și a realizărilor persoanei căreia i se dedică conținutul celor scrise.

Un astfel de popas îl constituie și cel pe care încercăm să-l facem pentru a creiona una din figurile clericale ale Banatului, ce s-a impus nu numai prin activitatea lui sacerdotală, de dascăl, ci și prin activitatea culturală în scopul emancipării spiritului românesc.

Printre aceste figuri se numără și preotul profesor Dr. Aurel Crăciunescu, de la a cărui naștere s-au împlinit anul acesta 120 de ani.

De la naștere până la moarte, datale vieții sale sunt acelea ale unui preot adevărat și om de carte.

S-a născut în localitatea Satchinez, județul Timiș, la 29 iunie 1877, într-o familie preotească. Învață carte în comuna natală apoi la Timișoara și continuă liceul la Blaj unde susține examenul de bacalaureat, la 20 iunie 1896.

Studiile teologice le face la Seminarul din Arad între anii 1896-1899, unde susține și examenul de calificare preotească, la 29 septembrie 1899. A continuat studiile teologice la Facultatea de Teologie din Cernăuți unde își ia doctoratul la 21 noiembrie 1902. Aici la Cernăuți are coleg și prieten pe mitropolitul Nicolae Bălan, cu care a avut destule prilejuri să schimbe idei și să conceapă atâtea acțiuni importante.

Pentru a-și completa studiile, mai urmează la facultatea de litere cursurile de pedagogie, filosofie și istorie. După terminarea studiilor, plin de elanul tărânelui dornic să muncească, este numit cancelist la Mănăstirea Hodoș — Bodrog, apoi protocolist la consistoriul din Arad și econom la curtea episcopală.

În vremea șederii sale la Arad a pus în rândul arhiva consistoriului și a introdus o metodă nouă de sortare a documentelor de istorie, pe care numai un om de talia sa le putea aprecia.

În anul școlar 1903-1904 intră în învățământ ca profesor la Institutul pedagogic din Sibiu. În anul 1906 primește darul preoției prin punerea mâinilor mitropolitului Ioan Meșian și este numit profesor definitiv la secția teologică.

Ca profesor la secția teologică după anul 1919 a predat mai multe discipline, când o parte din colegii săi se despart de Seminar pentru a ocupa diferite posturi în conducerea bisericăscă sau în învățământul superior al României reintregite.

În anul 1929, drept recunoștință pentru munca sa rodnică a fost

numit consilier patriarhal al primului patriarh Dr. Miron Cristea, demnitate ce a deținut-o până la sfârșitul vieții sale.

Preotul și profesorul Aurel Crăciunescu a ocupat un loc de frunte în viața noastră bisericăscă și culturală din Ardeal ca secretar al Asociației Gojdu, membru activ al Astei, membru de frunte al Asociației Clerului „Andrei Șaguna” și al corporațiilor bisericăști, predicator și bun conferențiar.

Ca preot a fost un demn purtător al costumului clerical manifestându-și în toate ocaziile caracterul său preoteșc. Purta barbă lungă, adevărat preot după rânduiala lui Șa-una.

Ca profesor, Aurel Crăciunescu a lămurit multe locuri ale Vechiului Testament care dădeau la vremea respectivă prilej de nedumerire, restabilind adevărul acoperit de valul neștiinței sau al relei credințe. Studenții îl numeau „Domnul”. A fost iubit de studenții săi și tot atât de prețuit de colegi și prieteni.

Când l-a cunoscut pe părintele profesor Nicolae Neaga, în loc de formula stereotipă în uz la astfel de ocazii, l-a întâmpinat cu vorba: „Fă-ți datoria și fii de omenie Beniamine!”

În timpul vieții sale i-au fost dragi trei lucruri: legea strămoșească, datoria împlinită și disciplina. Cei care l-au cunoscut mai îndeaproape și-au dat seama că a fost dascălul care a lucrat după modelul dumnezeiescului dascăl, păstrând toată vafa căldura dragostei divine între dascăl și ucenic, taina cea mare a rodniceii școlii.

Activitatea sa multilaterală nu i-a permis să dezvolte și o activitate literară prea bogată. Totuși a publicat studii, articole și predici în Revista Teologică și în Telegraful Român cu teme diverse, liturgice, pastorale, biblice etc.

Suflarea tainică a morții sale a stins în ziua de 22 martie 1943 lumina vieții care a umplut cu razele sale inimile mai multor generații de ucenici timp de peste un sfert de veac cât a fost dascăl vrednic al Academiei Teologice din Sibiu.

„Azi, îndrumătorul de altădată, își doarme somnul de veci în Herculani, acest colț de rai al Banatului” (N. Neaga, „La moartea lui Aurel Crăciunescu”, Rev. Teologică, 1943, p. 237).

Timpul și vremurile care s-au scurs de la plecarea lui au așternut vălul uitării. De aceea am considerat o datorie de suflet să-i creionez viața și faptele „pentru sufletul lui mare”.

Pr. GHEORGHE-DRAGOȘ BRAICA
Cluj-Napoca

ȘTIRI DIN LUMEA CREȘTINĂ

● Cu prilejul împlinirii a 800 de ani de la sfințirea basilicii Sf. Nicolae din Bari — Italia, a fost organizat în acest oraș un colocviu ecumenic la care au luat parte reprezentanți ai mai multor Biserici Ortodoxe și comunități creștine din Europa și bineînțeles reprezentanți ai Bisericii Romano-Catolice.

Având ca temă „Sf. Nicolae — din Mira în Bari un sfânt mediteranean”, colocviul a fost prezidat de către cei doi copreședinți: cardinalul Mariano Magrassi, arhiepiscopul de Bari și mitropolitul ortodox Ghenadios al Italiei.

Un mare număr de pelerini ortodocși veniți din Ucraina au participat, în frunte cu arhiepiscopul Nifon de Volhynie, la săvârșirea unei Sf. Liturghii în cripta catedralei unde se află racla cu moaștele Sf. Ier. Nicolae — aduse acolo de către cruciați în anul 1070.

* *

● S.S. Patriarhul Alexei II al Moscovei a întreprins recent o vizită oficială în Țara Sfântă cu ocazia festivităților prilejuite de împlinirea a 150 de ani de existență a Misiunii Ruse din Ierusalim. Cu această ocazie Sanctitatea Sa a săvârșit Sf. Liturghie în biserica rusă Sf. Treime din Ierusalim unde se află și sediul Misiunii, fiind apoi primit de S.S. Diodor I, patriarhul Ierusalimului împreună cu care a săvârșit o Sf. Liturghie solemnă în biserica Sf. Mormânt.

S. Sa Alexei II s-a întâlnit, de asemenea, cu șeful statului Israel Ezer Weizman, cu primul ministru Benjamin Netaniahu, precum și cu președintele Autorității palestiniene Yasser Arafat.

* *

● Pentru prima dată după aproape 36 de ani, autoritățile comuniste din Cuba au autorizat celebrarea unei Sf. Liturghii în aer liber. Arhiepiscopul Havanei, cardinalul Ortega Alamina, cel care a prezidat slujba respectivă, a declarat că tot cu acordul autorităților cubaneze, fiecare credincios catolic din această țară va primi gratuit un exemplar al Noului Testament.

Amintim faptul că în a doua jumătate a lunii ianuarie a anului viitor, S. S. Ioan Paul al II-lea va efectua o vizită oficială în Cuba.

● A 8-a întâlnire de dialog între ortodocși și musulmani a avut loc în începutul lunii iunie a.c. la Istanbul având ca temă: „Proiecte de cooperare și de colaborare între creștini și musulmani în pragul mileniului trei”. Întâlnirea a fost deschisă de către S. S. Patriarh ecumenic Bartholomeu I, iar lucrările au fost conduse de către Mitropolitul Damaschin din Elveția și de fiul prințului moștenitor Hassan, fratele regelui Hussein al Iordaniei.

Și tot la Istanbul au avut loc lucrările Forumului Greco-Turc la care a participat și S.S. Bartholomeu și care în cuvântul său a subliniat necesitatea ameliorării relațiilor dintre cele două țări vecine.

* *

● Aflat în vizită oficială în Italia, președintele Portugaliei Jorge Sampaio i-a fost refuzată o audiență cu S. S. Papa Ioan Paul al II-lea, pe motiv că venise însoțit de a doua sa soție, fiind divorțat de prima, lucru neadmis de Codul Canonic al Bisericii Catolice.

„Toate cancelariile diplomatice din lume știu că protocolul Vaticanului îi sfătuiește pe șefii de stat catolici să se prezinte la o audiență cu Papa însoții de soțiile lor numai dacă sunt căsătorii în mod legitim, conform normelor Bisericii” a declarat un purtător de cuvânt al Vaticanului.

* *

● Mitropolitul Teodosie de Washington, primatul Bisericii Ortodoxe Autocefale din America împreună cu mitropolitul Filip al diocesei Patriarhiei Antiohiei din America de Nord au constituit o comisie care va face cercetări în legătură cu viitoarea canonizare a episcopului Rafael, cel ce a fost primul episcop ortodox care a fost sfințit pe teritoriul american în anul 1895 și care se bucură deja de o venerare deosebită din partea credincioșilor de acolo.

* *

● Un valoros odor liturgic, e vorba de un epitaf brodat cu fir de aur și împodobit cu perle și pietre prețioase, cântărind aproape 7 kg, socotit până acum pierdut, a fost regăsit curând prin intermediul INTERNET-ului și readus la locul său de păstrare din Catedrala Episcopală Greacă din Seul-Coreea de Sud.

Brodat în 1874 undeva în Rusia, acest epitaf celebru a fost dus în Seul de către misionarii ortodocși ruși în anul 1900 și păstrat ca relicvă în biserica Sf. Nicolae din capitala Coreei de Sud.

În timpul războaielor celor două Corei, biserica a fost bombardată și distrusă, iar epitaful a fost salvat de către un soldat american și dus tocmai în orașelul Rankin din Pennsylvania S.U.A. Descoperit recent, epitaful a fost redat comunității ortodoxe din Seul, fiind primit cu mare fast de către episcopul Sotirios al comunității grecești de aici.

* *

● S.S. Patriarhul Ecumenic Bartholomeus I, în fruntea unei delegații a tronului ecumenic, a făcut o vizită oficială Bisericii Armene în Ecimiadzin, între 21-24 iulie a.c., ca răspuns la vizita frățească făcută anul trecut de către S.S. Karekin I, catolicosul tuturor armenilor la Constantinopol. Considerată ca un eveniment unic, e vorba de primul patriarh ecumenic care pășește pe pământul Armeniei, vizita s-a derulat sub auspiciile înțelegerii și ale respectului reciproc dintre cele două Biserici care încearcă pe calea dialogului teologic, să înlăture barierele ce le separă de aproape 1500 de ani, mai precis de la Sinodul IV ec. (Calcedon, 451), sinod nerecunoscut de Biserica Armeană.

Cu acest prilej S. Sa a fost primit și de președintele Levon Ter Petrosian, iar Filarmonica de Stat din Erevan a dat un concert de gală în cinstea Sanctității Sale.

Arhid. Visarion BALȚAT

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Sfârșitul vieții lui Mihai Viteazul

(Urmare din pag. a 3-a)

La mănăstirea Dealu, Capul lui Mihai Viteazul a fost îngropat la picioarele lui Pătrașcu cel Bun, presupusul lui părinte. Deasupra rămășițelor pământești soții Radu Buzescu și Preda, fiica banului Mihalcea, au așezat o piatră funerară, amintind că: „Aici zace cinstitul și răposatul capul creștinului Mihail mare voievod, ce a fost domn al Țării Românești și Ardealului și Moldovei; cinstitul trup zace în Câmpii Tordei și când l-au ucis nemții(i) an au fost 7109 (1601) în luna lu av(august) 8 zile (pe stil vechi n.n.). Această piatră o au pus jupan Radu Buz(escu) jupan(i)ța eg (o)Preda”.

Din cele relatate mai sus am văzut cum au fost „tratate” rămășițele pământești ale celor doi eroi; comentariile le găsim de prisos. Iată cum s-au sfârșit zilele marelui nostru Mihai Viteazul, întregitorul de țară și neam.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● S-a tradus în românește de către Pr. prof. Ioan Buga, cartea lui Miguel de Unamuno: „**Agonia creștinismului**” (Ed. Symbol, București, 1995, 163 p.). Este una din marile cărți ale filosofiei existențialiste care a făcut epocă la vremea ei și care e bine că intră acum și în cultura teologică românească. Trebuie să spunem numai atât, pentru prevenirea cititorului, că nu e o carte despre vreo intrare a creștinismului în agonie, ci cuvântul agonie are aici sensul de luptă, în vederea biruinței creștinismului și nu a dispariției lui și, mai precis, în vederea biruinței asupra paradoxurilor care însoțesc creștinismul.

Este una din cărțile care l-au făcut celebru pe Miguel de Unamuno, devenind ea însăși o carte mare în istoria culturii creștine și a culturii în general.

* *

● Părintele Ioan Buga se dovedește a fi un zelos slujitor al teologiei și culturii românești, atât prin opere originale, cât și prin traduceri, mai ales din teologia greacă, al cărei cunoscător este cu deosebire. A tradus din această teologie cartea Pr. dr. Antonios Alevizopol: „**Biserica Ortodoxă. Credință - Cult - Viață**” (Ed. Symbol, București, 1993, 166 p.). Cartea poartă pe coperta exterioră și titlul: „**Definirea credinței ortodoxe**” și se înscrie printre cărțile mari care definesc ortodoxia. Ea cuprinde date despre creație, cădere, despre rău, despre Biserică, despre Sfintele Taine, despre sfinți și sfintele icoane și despre cinstirea crucei. Prin aceasta ea se recomandă de la sine celor care doresc să pătrundă în teologia adevărilor creștine și a modului cum trebuie ele trăite.

În rândul teologiei grecești care, mai ales în ultima vreme, are accente protestante, cartea lui Alevizopol se înscrie corect pe linia marilor teologi moderni greci, precum Andrusos, Konidaros, Nisiotis și alții. Cartea s-a bucurat de prețuirea Părintelui Stăniloae care apreciază râvna pentru ortodoxie a acestui teolog, precum se vede dintr-o însemnare pe a doua copertă a cărții.

* *

● Armenii sunt un popor vechi, cu o cultură deosebită și au străbătut prin istorie în ciuda multelor și marilor nenorociri care s-au abătut asupra lui. Aproape decimați la un moment dat de către turci, cei care au scăpat s-au răspândit în toată lumea și au continuat să ducă o viață a lor fără să se lase asimilați de alte popoare. Cei care au rămas pe loc au creat un stat care există până azi. Au rămas nealcedoni, adică până acum nu au recunoscut decât primele trei Sinoade Ecumenice. În contextul dialogurilor intercreștine din vremea noastră, s-a dovedit că cearta de la Sinodul de la Calcedon, nu a fost decât o neînțelegere datorată modulului cum se înțelegeau unii termeni teologici la acea vreme. Se constată acum că deși aparent erau deosebirii în ceea ce privește unele adevăruri de credință, de fapt era vorba de aceleași înțelesuri ale unor termeni în aparență diferiți.

În România, armenii au găsit ospitalitate atunci când s-au împrăștiat, s-au așezat aici, mai ales în Moldova, au întemeiat mănăstiri, au zidit biserici și s-au organizat liberi. Deși numărul lor s-a împușinat — sunt ceva mai mult decât 2 000 — au la București o Episcopie și participă activ la viața publică românească. Ei au jucat în cultura românească un rol deosebit, dând acestei culturi personalități deosebite, în toate domeniile, în lingvistică, în muzică și chiar în politică, și bineînțeles, și în multe alte domenii. E de-ajuns să dăm câteva nume: Spiru Haret, Arutiun Avakian, Vasile Conta, Cîk Damadian, Aram Frankian, Grigore Goilav, Garabet Ibrăileanu, Mihail Jora, Virgil Madgearu, Manuc-Bei, Vasile Gr. Morțun, Alexandru Șahighian, Kricor H. Zambaccian și mulți alții, sunt doar câteva nume cu mari rezonanțe în cultura română.

Despre toți aceștia și despre mulți alții cu rol important în cultura românească, ne dă un dicționar Bogdan Căuș, intitulat „**Figuri de armeni din România**” (Ed. Ararat, București, 1997, 279 p.).

Cartea a fost alcătuită din încredințarea unui armean cunoscut din București, și anume P. C. Arhim. Dr. Zareh Baronian, vicarul eparhiei Armeni din România.

E un dicționar care remarcă rolul armenilor în cultura română, care le face cinste acestora. Prea multă vreme s-a crezut că armenii sunt doar negustori de covoare. Au fost și așa ceva dar iată că acest dicționar ne prezintă și o altă dimensiune a acestui popor.

* *

● Ion Buga publică o carte de microeseuri interesante, sub titlul îndrăzneț: „**Introducere la secolul XXI**” (Editura Filocalia, București, 196 p.). Precum ne-a obișnuit și din celelalte cărți pe care le-a publicat, deși e fragmentară și de scurtă respirație, cartea e interesantă și antrenantă. Autorul ne spune că avem în față o antologie dintr-o operă nepublicată. Desigur că ne va mai face surprize scoțând din sertare și alte texte, probabil rămânând credincios aceluiași gen de cugetare scurtă, antrenantă și uneori provocatoare. Autorul deși, cum observă cineva, întinde coarda gândirii până la maximum posibil, nu depășește totuși limitele unei gândiri creștine, cum face de pildă, cultivând același gen înaintea sa, un mare cugetător precum Emil Cioran.

ANTONIE P.

MITROPOLIA ARDEALULUI

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
S I B I U

Str. Mitropoliei nr. 24

Examen concurs

pentru ocuparea posturilor de asistență socială

Urmare hotărârii Sfântului Sinod nr. 3838/1997, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu publică la concurs 8 posturi de asistență socială.

Posturile au fost solicitate de parohii, de oraș, din cadrul Eparhiei. Se pot înscrie la concurs licențiate ale Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, Secția Asistență Socială.

Termen de înscriere și pregătire 1 septembrie 1997 — 1 octombrie 1997.

Examenul se va ține în data de 02.10.1997 la Centrul Eparhial Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35.

Acte necesare la dosar:

- cerere;
- adeverință de la Facultatea de Teologie;
- copie după certificatul de naștere.

Informații suplimentare la Secția Ad-tiv-bisericăscă a Centrului Eparhial Sibiu.

PROBE DE CONCURS:

— Scrisă, Orală, Practică

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

Consilier Ad-tiv-bisericăsc,
Pr. SIMION SĂSAUJAN

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte;
Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu**; **Arhid. Visarion Bălțat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

